

EIERSKAPSKONTROLL

Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum IKS

Troms og Finnmark fylkeskommune

Rapport 2022

Forord

På grunnlag av bestilling fra kontrollutvalget i Troms og Finnmark fylkeskommune har KomRev NORD IKS gjennomført en eierskapskontroll i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum IKS. Kontrollutvalgets plikt til å påse at eierskapskontroll gjennomføres, følger av lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 23-2 bokstav d. En eierskapskontroll er en kontroll av hvorvidt den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak, og anerkjente prinsipper for eierstyring, jf. kommuneloven § 23-4.

Krav til revisors uavhengighet følger av kommuneloven § 24-4 og av forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 16, 17, 18 og 19. Før igangsetting av forvaltningsrevisjonen har revisjonen vurdert egen uavhengighet overfor Troms og Finnmark fylkeskommune og Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum IKS, jf. kommuneloven § 24-4 og revisjonsforskriften §§ 16-19. Vi kjenner ikke til forhold som er egnet til å svekke tilliten til vår uavhengighet og objektivitet.

Vi takker Troms og Finnmark fylkeskommune og Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum IKS for samarbeidet i forbindelse med eierskapskontrollen.

Bodø/Tromsø 18.3.2022

Margrete Mjølhus Kleiven
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Bjørnar Johansen
Prosjektleder, forvaltningsrevisor

SAMMENDRAG

KomRev NORD IKS har på bestilling fra kontrollutvalget i Troms og Finnmark fylkeskommune gjennomført eierskapskontroll rettet mot Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum IKS.

Kontrollutvalgets formål med eierskapskontrollen har vært å bidra til å sikre at fylkeskommunens eierskap i selskapet ivaretas på en forsvarlig måte, og som legger til rette for at målsetningen med etableringen av selskapet følges opp. Foruten undersøkelse av fylkeskommunens kontroll med sine eierinteresser i selskapet, har formålet også vært å undersøke om eierinteressene utøves i samsvar med fylkeskommunens vedtak og forutsetninger, om eierinteressene utøves i tråd med lov, samt etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse.

Eierskapskontrollen er gjennomført med utgangspunkt i følgende problemstillinger:

- 1) Fører Troms og Finnmark fylkeskommune kontroll med sine eierinteresser i Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum IKS?**
- 2) Utøves fylkeskommunens eierinteresser i samsvar med fylkestingets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?**

For å gjøre vurderinger av Troms og Finnmark fylkeskommunes eierkontroll og eierutøvelse har revisor utledet kriterier fra; *KS (2020): Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, Troms og Finnmark fylkeskommune – Eierskapsmelding 2020, Reglement for fylkesrådet i Troms og Finnmark fylkeskommune, lov om interkommunale selskaper, kommuneloven, og selskapsavtalen for Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum IKS*. Enkelte av kriteriene vi har gjort vurderinger opp mot, retter seg mot representantskapet og selskapets styre. Som én av to likeverdige deltakere i Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum IKS, kan Troms og Finnmark fylkeskommune gjennom representantskapsmøtet ha stor påvirkning på både styresammensetningen og for saker som skal behandles i representantskapet og i selskapets styre.

Våre funn er basert på Troms og Finnmark fylkeskommunes rutiner for eierstyring og eierutøvelse vedtatt av fylkeskommunen etter fylkessammenslåingen. Fem overordnede prinsipper for eierstyring fremkommer av *Eierskapsmelding 2020*, som er vedtatt av fylkestinget. Eierskapsmeldingen er det overordnede politiske styringsdokumentet for fylkestinget, der premissene for forvaltningen av fylkeskommunens selskaper og eierandeler fremgår samt krav fylkeskommunen setter til seg selv. Revisor har også innhentet opplysninger gjennom egenerklæringsskjemaer fra fylkeskommunens eierrepresentant¹, selskapets styre og fra direktør i Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum. I tillegg har vi basert våre beskrivelser på informasjon i dokumenter som selskapsavtale, innkallinger og protokoller fra møter i selskapets styre og fra møter i representantskapet, samt selskapets egne dokumenter styrende for selskapsledelsen.

¹ Egenerklæringen fra eierrepresentant er signert revisors kontaktperson i Troms og Finnmark fylkeskommune i forbindelse med eierskapskontrollen. Hun har da opptrådt på vegne av fylkesråd for økonomi og kultur som er fylkeskommunens oppnevnte eierrepresentant for selskapet.

Revisors konklusjoner i eierskapskontrollen er at:

1. *Troms og Finnmark fylkeskommune fører kontroll med sine eierinteresser i Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum IKS*
2. *Fylkeskommunens eierinteresser i stor grad utøves i samsvar med fylkestingets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse.*

Våre konklusjoner bygger på følgende oppsummerte vurderinger av Troms og Finnmark fylkeskommune som eier av Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum IKS knyttet til «eierstyring» (jf. kap. 3.1.):

Troms og Finnmark fylkeskommune har oppfylt:

- KS-anbefaling nr. 1 om valg av selskapsform
 - KS-anbefaling nr. 4 om eierskapsmelding og krav til innhold i denne, jf. kommuneloven § 26-1 første og andre ledd
 - KS-anbefaling nr. 4, jf. kommuneloven § 26-1 tredje ledd, om tilstandsrapportering de år det ikke fremlegges eierskapsmelding
 - KS-anbefaling nr. 5 om utarbeidelse og jevnlig revisjon av styringsdokumenter
 - KS-anbefaling nr. 7 om sentralt folkevalgt som eierrepresentant
 - KS-anbefaling nr. 6 om jevnlig eiermøter
 - KS-anbefaling nr. 8, jf. IKS-loven § 8, om krav til at innkallingen til representantskapet skal sendes av representantskapets leder, sendes minst fire uker før møtet og inneholde sakliste
 - KS-anbefaling nr. 9 om god sammensetning og kompetanse i styret
 - KS-anbefaling nr. 9 om habilitetsvurderinger ved valg av medlemmer til styret
 - KS-anbefaling nr. 11, jf. IKS-loven § 10 første ledd og aksjeloven § 20-6 om balansert kjønnsrepresentasjon i styret
 - KS-anbefaling nr. 12 om at eier bør anbefale styret å jevnlig vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet
 - KS-anbefaling nr. 12 om at styret bør etablere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse
 - KS-anbefaling nr. 14 om numeriske varamedlemmer til styret
-
- IKS-loven § 4 første og annet ledd om krav til selskapsavtale vedtatt av fylkestinget
 - IKS-loven § 4 tredje ledds krav til selskapsavtalens innhold
 - IKS-loven § 22 første ledd om krav til at selskapsavtalen må ha bestemmelser som angir tak for selskapets låneopptak dersom selskapet skal kunne ta opp lån
 - IKS-loven §§ 18 første ledd, 19 første ledd og 27 andre ledd om representantskapets plikt til årlig å vedta budsjett, økonomiplan, selskapets regnskap og årsberetning
 - IKS-loven § 25 nr. 1 og 2 om at vedtak om avhending, pantsetting eller investering av i større kapitalgjenstander eller av vesentlig betydning må treffes av representantskapet etter forslag fra styret
 - IKS-loven § 9 syvende ledd om at styrets leder og daglig leder plikter å delta i representantskapets møter
 - IKS-loven § 10 om krav til at representantskapet velger styre på minst tre medlemmer, der leder og nestleder også velges av representantskapet og der daglig leder eller medlemmer av representantskapet ikke kan være medlemmer av styret

Troms og Finnmark fylkeskommune har i stor grad oppfylt:

- KS-anbefaling nr. 3 om kompetanseutvikling til folkevalgte
- IKS-loven § 9 siste ledd formkrav til protokollføring av representantskapets møter

Troms og Finnmark fylkeskommune har ikke oppfylt:

- KS-anbefaling nr. 8 om innkallingsfrist til representantskapets møter i selskapsavtalen
- KS-anbefaling nr. 10 om bruk av valgkomite ved valg av styre fastsatt i selskapsavtalen

Våre konklusjoner bygger videre på følgende oppsummerte vurderinger knyttet til kriterier for «styret» (jf. kap. 3.2):

Styret i Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum har oppfylt:

- KS-anbefaling nr. 15 om at styret bør etablere faste rutiner for å hindre habilitetskonflikter
- KS-anbefaling nr. 15 om at fylkestingsleder og fylkesrådet ikke bør sitte i styret
- KS-anbefaling nr. 16 om prinsipiell avklaring av godtgjørelse til styrets medlemmer

Styret i Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum har ikke oppfylt:

- KS-anbefaling nr. 17 om registrering av styreverv i KS-styrevervregister
- KS-anbefaling nr. 19 om å utarbeide og jevnlig revidere etiske retningslinjer

Anbefalinger til deltaker Troms og Finnmark fylkeskommune:

På bakgrunn av revisors funn, vurderinger og konklusjoner anbefaler vi Troms og Finnmark fylkeskommune som deltaker i Verdensarvsenteret for bergkunst - Alta Museum å vurdere tiltak for å sikre oppfyllelse av samtlige av de krav og anbefalinger som er vurdert av revisor. Herunder anbefales fylkeskommunen å sikre at selskaper de har større eierinteresser i også registrerer *selskapet* i KS Styrevervregister, for slik å skape åpenhet om ledende personers tilknytning til selskapet.

Det anbefales også fylkeskommunen å iverksette tiltak som sikrer at egne prinsipper for eierstyring og tilhørende forventninger til selskapet som er angitt i egen eierskapsmelding, blir gjort *kjent* for både administrativ ledelse i selskapet og for styrets medlemmer.

	SAMMENDRAG	ii
1	INNLEDNING OG SELSKAPSINFORMASJON	1
1.1	Bakgrunn og bestilling	1
1.2	Selskapsinformasjon.....	1
1.2.1	Etablering, eierforhold, formål og organisasjon	1
1.2.2	Representantskap, styret, administrativ ledelse, revisor og økonomiske nøkkeltall.....	3
2	PROBLEMSTILLINGER, KRITERIER OG METODE	6
2.1	Problemstillinger	6
2.2	Kriterier	6
2.3	Metode.....	7
3	KONTROLL, UTØVELSE OG OPPFØLGING AV FYLKESKOMMUNENS EIERINTERESSER.....	10
3.1	Eierstyring	10
3.1.1	Innledende om oppfølging av Troms og Finnmark fylkeskommunes eierskap.	10
3.1.2	Valg av selskapsform.....	11
3.1.3	Selskapsavtale	14
3.1.4	Kompetanseutvikling til folkevalgte.....	15
3.1.5	Eierskapsmelding og årlig tilstandsrapportering	17
3.1.6	Gjennomgang og revisjon av avtaler og styringsdokumenter.....	21
3.1.7	Eierrepresentant og eiermøter	22
3.1.8	Representantskap og aktiv eierstyring	28
3.1.9	Styrets sammensetning og kompetanse	32
3.1.10	Bruk av numeriske varamedlemmer til styret.....	37
3.2	Styret	38
3.2.1	Innledende om styret.....	38
3.2.2	Rutiner for habilitetskonflikter	38
3.2.3	Registrering av styreverv	40
3.2.4	Godtgjørelse til styrets medlemmer	42
3.2.5	Etiske retningslinjer for selskapsdriften.....	43
3.3	Avtalemessige og juridiske forhold. Daglig leders fullmakter.	45
3.3.1	Fullmakter	45
3.3.2	Forsikringer.....	45
3.3.3	Revisor	46
3.3.4	Juridiske forhold	46
3.4	Økonomiske forhold og fremtidsutsikter	47
3.4.1	Økonomiske nøkkeltall for Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum ...	47
3.4.2	Offentlige tilskudd og økonomiske anliggende mellom selskap og TFFK	47
3.4.3	Koronapandemi.....	48
3.4.4	Fortsatt drift	50
4	OPPSUMMERING OG SAMLET KONKLUSJON	51

5	ANBEFALINGER.....	54
6	UTTALELSER.....	55
6.1	Uttalelse fra eierrepresentant for Troms og Finnmark fylkeskommune	55
6.2	Uttalelse fra Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum IKS	55
7	REFERANSER.....	56
	VEDLEGG	58
	Vedlegg 1: Begrepsdefinisjoner – likviditetsgrad, lønnsomhet og soliditet	58

1 INNLEDNING OG SELSKAPSINFORMASJON

1.1 Bakgrunn og bestilling

Kontrollutvalget i Troms og Finnmark fylkeskommune (TFFK) vedtok i møte 15.09.2021, under sak 35/21, å bestille eierskapskontroll i Verdensarvsenter for bergkunst-Alta Museum IKS. Bestillingen var gjort i tråd med prioritet i kontrollutvalgets forslag til plan for eierskapskontroll. I kontrollutvalgets møte 20.10.2021, i sak 47/21, ble eierskapskontrollen endelig vedtatt i tråd med revisors overordnede prosjektskisse.

Kontrollutvalget har som formål med eierskapskontrollen å bidra til å sikre at fylkeskommunens eierskap overfor selskapet ivaretas på en forsvarlig måte, og som legger til rette for at målsetningen med etableringen av selskapet følges opp. Foruten undersøkelse av fylkeskommunens kontroll med sine eierinteresser i selskapet, er formålet også å undersøke om eierinteressene utøves i samsvar med fylkeskommunens vedtak og forutsetninger – herunder Fylkestingets vedtak om prinsipper for eierstyring i *Eierskapsmelding 2020*. Formålet er også å se om eierinteressene utøves i tråd med lov og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse. Rapport «Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon Hålogaland Teater AS» ble levert fylkeskommunen høsten 2021. Det vil derfor være naturlig at enkelte funn og vurderinger som der ble gjort samsvarer med funn og vurderinger i denne eierskapskontrollen.

1.2 Selskapsinformasjon

1.2.1 Etablering, eierforhold, formål og organisasjon

Verdensarvsenter for bergkunst-Alta Museum er et interkommunalt selskap (IKS) som ble stiftet 26.06.2006, og har i dag forretningskontor i Alta kommune, jf. selskapsavtalens § 5. Selskapsavtalen angir i 15 paragrafer retningslinjer for selskapets drift, og ble vedtatt av Finnmark fylkesting den 12. oktober 2016 under sak 23/16, og i Alta kommunestyre den 6. mars 2017 under sak 17/17. Avtalen er senest revidert av fylkestinget i Troms og Finnmark fylkeskommune 8. desember 2020 og kommunestyret i Alta kommune 23. mars 2021, med bakgrunn i sammenslåingen av Troms fylkeskommune og Finnmark fylkeskommune.

Troms og Finnmark fylkeskommune og Alta kommune er likeverdige eiere/deltakere i selskapet med 50 % deltakeransvar hver, og hefter pro-rata² i henhold til sin eierandel for selskapets forpliktelser, jf. selskapsavtalens § 3. Før fylkessammenslåingen var Finnmark fylkeskommune og Alta kommune likeverdige deltakere.

Etter selskapsavtalens § 6 har selskapet følgende formål:

1. «Selskapet skal arbeide med bevaring, dokumentasjon og formidling av bergkunst i Finnmark. Selskapet skal utføre forvaltningsoppgaver iht. kulturminneloven etter delegerte fullmakter i verdensarvområdet i Alta, og være et ressursenter både nasjonalt og internasjonalt for bergkunstarbeid.
2. Selskapet skal være kompetansesenter for bergkunst. Selskapet skal også være et kompetansesenter for museal virksomhet i sitt område, og skal legge vekt på å fremme koordinering og samarbeid lokalt og regionalt.

² Betyr at deltakerne solidarisk hefter for hele gjeldsbeløpet ihht. eierandel. (kilde: https://snl.no/solidarisk_ansvar)

3. Selskapet skal også engasjere seg i utvikling av museumsfunksjoner på fylkesnivå, og skal delta i nasjonale og internasjonale nettverk og samarbeidstiltak. Selskapet skal drive innsamling, dokumentasjon, forskning og formidling av kultur- og naturhistorie i Alta kommune. I denne sammenheng skal selskapet arbeide med bevaring av kulturminner og fysiske miljøer av kulturhistorisk betydning, og vern av gjenstander, skrevne kilder, bilder og muntlig tradisjon. Selskapet skal drive en allsidig formidling bl.a. basert på dette arbeidet.
4. Selskapet skal drive salg av suvenirer, drift eller utleie av kafé og lokaler, samt andre salgsaktiviteter knyttet til selskapets primærformål.»

I tabellen nedenfor oppgis sentrale nøkkelopplysninger om Verdensarvsenter for bergkunst-Alta Museum.

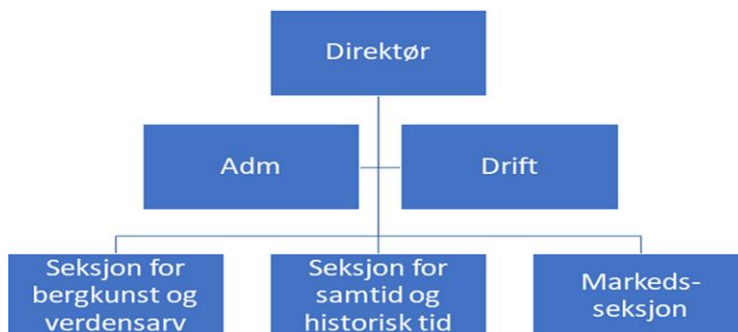
Tabell 1: Nøkkelopplysninger om Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum IKS

Verdensarvsenter for bergkunst-Alta Museum IKS (org.nr.: 990 717 834)	
<ul style="list-style-type: none"> • Internettadresse: www.alta.museum.no • Stiftelsesdato: 26.06.2006 • Deltakerandel 2021: TFFK: 50 % • Forretningsadresse: Altaveien 19, 9512 Alta • Antall ansatte (årsverk) 2020: 29³ • Selskapskapital⁴: kr 1 mill. • Driftsinntekter 2020: kr 22,6 mill. • Årsresultat 2020: kr 0,59 mill. • Andel av egenkapital 2020: kr 7,8 mill. • Årlige tilskudd fra TFFK: <ul style="list-style-type: none"> - museumsdrift kr 1,5 mill.(2022) - prosjekttilskudd Struves meridianbue kr 2,1 mill. (2021, inkl. tilskudd til kommunene) - Interreg-tilskudd kr 1,4 mill. (2020-2022) 	<ul style="list-style-type: none"> • Morselskap i konsern: Nei • Aktivitet/bransje: Museum, museumsbutikk, museumskafé/utleie.. • Næringskode: 91.022 Drift av kulturhistoriske museer • Sektorkode: 6500 Kommuneforvaltningen • Signatur: Daglig leder og styrets leder i fellesskap. • Prokura: Daglig leder alene • Revisor: Vest-Finnmark Kommunerevisjon IKS • Reg. i MVA/NAV aa-register: Ja/Ja

(Kilder: Årsregnskap 2020, proff.no, opplysninger fra direktør)

Fra selskapets internettsider det opplyst at selskapet er organisert i seksjoner; seksjon for drift, seksjon for administrasjon og tre fagseksjoner. Organiseringen er presentert på følgende måte:

Utklipp 1: Organisering av Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum IKS

³ Antall årsverk på 29 er angitt i note til årsregnskapet 2020, mens styrets årsberetning vedlagt samme årsregnskap angir 24,9 årsverk og 28 ansatte imellom 10 % og 100 % stilling, og i tillegg 7-8 sommeransatte.

⁴ Troms og Finnmark fylkeskommune deltakerandel er 50 % av den total selskapskapitalen på kr 1 000 000.

Direktør har det overordnede faglige og administrative ansvaret, og jobber med strategi, planlegging, økonomistyring og kvalitetssikring. Årsberetningen 2020 opplyser at ved utgangen av 2020 hadde selskapet 28 ansatte imellom 10-100 % stilling, samt syv til åtte sommeransatte. Til sammen har dette utgjort 24,9 årsverk. Virksomheten har et sterkt kompetansemiljø, der 14 har mastergrad, én har doktorgrad, og fire med annen høyere utdanning innen reiseliv og kulturfag. Av de 28 ansatte var 21 kvinner og 7 menn ved utgangen av 2020. I egenerklæring har direktør opplyst at selskapet per 21. desember 2021 hadde 27 ansatte, herav 25 i fast stilling. Midlertidige ansettelser ble angitt være aktuelt ved vikariater og for prosjekter. I tillegg er det i et normalår (uten Korona) ca. 15 sommeransatte, samt tre til fem tilkallingsvikarer tilknyttet kafe og resepsjon i helger eller ved arrangementer. Direktør opplyste også at det ikke var noen uavklarte ansettelsesforhold, og at det heller ikke er noen bonusordninger i selskapet.

På selskapets internettside står det selskapet forvalter bergkunstområder i Alta kommune som ble innskrevet på UNESCOs verdensarvliste i 1985. Blant disse er helleristninger og bergmalerier lokalisert på flere lokaliteter, herunder Hjemmeluft hvor museet ligger. Museet er normalt åpent hele året, men Korona-pandemien har medført periodevis nedstenging.

Troms og Finnmark fylkeskommunes grunnleggende eierstyring i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum skjer gjennom fylkestingets to utnevnte representanter i representantskapet. Fylkesrådet har i tillegg vedtatt at fylkesråd for plan, økonomi og kultur⁵ skal være fylkeskommunens eierrepresentant i selskapet, med ansvar for å følge opp eierskapet i eiermøter og andre møter med styre og daglig leder.

1.2.2 Representantskap, styret, administrativ ledelse, revisor og økonomiske nøkkeltall

- Representantskapet

Selskapets representantskap er øverste myndighet, og består av to medlemmer og tre numeriske vararepresentanter valgt fra hver av selskapsdeltakerne Alta kommune og Troms og Finnmark fylkeskommune. Fylkestinget i Troms og Finnmark fylkeskommune valgte i møte 19.[21.]10.2021, i sak 72/21, medlemmer og varamedlemmer til representantskapet. Med unntak av Reidun Mortensen, var samtlige innvalg i tråd med vedtak i sak 3/20 i fylkestingets marsmøte. Nytt valg ble gjennomført for samtlige av fylkeskommunens medlemmer til representantskapet, for å erstatte Grethe Liv Olaussen (Sp) som ble innvilget fritak fra politisk verv i sak 71/21 i fylkestingets møte 19.10.2021.

Tabell 2: Representanter og vararepresentanter til representantskapet i selskapet

Representant / vara	TFFK	Alta kommune
Representant	Svein Iversen (representantskapets leder – Krf)	Tommy Berg
Representant	Reidun Mortensen (Sp) ⁶	Lise Beate Mikalsen ⁷
1. vara	Hugo Salomonsen (Sp)	Kristin Jensen
2. vara	Anne Stokke (MDG)	Steffen Eriksen Haneboe
3. vara	Jan Martin Rishaug (Sp)	Heidi Dahl

(Kilde: Selskapets internettside)

⁵ Fylkesrådenes tjenester og saksområder vedtatt av fylkesrådet 03.01.2020, sak 4/20.

⁶ Reidun Mortensen valgt inn i representantskapet i fylkestingets møte 21.10.2021, sak 72/21, og overtok da etter Grethe Liv Olaussen (Sp) som i fylkestingets sak 72/21 (19.10.2021) fikk innvilget søknad om fritak fra politiske verv ut fylkestingsperioden.

⁷ Lise Beate Mikalsen inntrådte 01.01.2022 for Marianne Haukland som har fått fritak fra kommunale verv.

- Styret

De to påfølgende tabellene har informasjon om hvem som er henholdsvis styremedlemmer og varamedlemmer i styret til Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum. Tabellene viser også den enkeltes tilknytning, hvem medlemmet er oppnevnt av, og for hvilken tidsperiode den enkelte er valgt. Det er også angitt når de første gang ble innvalgt.

Tabell 3: Styremedlemmer Verdensarvsenter for bergkunst-Alta Museum IKS (pr 08.10.2021)

Styremedlemmer	Tilknytning	Oppnevnt og valgt av	Periode	Medlem siden
Alex Bjørkmann (styrets leder)	Folkevalgt (H), Alta kommune	Representantskapet	april 2020 – april 2022	2015
Anita Persen (styrets nestleder)	Næringsliv	Representantskapet	april 2020 – april 2022	2019
Marianne Skandfer	UiT, professor i arkeologi	Representantskapet	april 2021 – april 2023	2021
Kåre Simensen	Folkevalgt (Ap), Alta kommune	Representantskapet	april 2020 – april 2022	2018
Heidi Merete Johansen	Ansattrepresentant	Selskapets ansatte	mai 2021 – mai 2023	2019

(Kilder: proff.no, selskapets internettside, direktør, leder av representantskapet)

Ifølge selskapsavtalen § 9 skal styret ha fem medlemmer, der fire velges av representantskapet, mens ett medlem velges av og blant de ansatte. Ansattes representant er Heidi Merete Johansen, som ble gjenvalgt i 2021 for en periode på to år.

Tabell 4: Varamedlemmer til styret Verdensarvsenter for bergkunst-Alta Museum IKS (pr 08.10.2021)

Varamedlemmer	Tilknytning	Oppnevnt og valgt av	Periode	Medlem siden
Kristen Albert Ellingsen	Folkevalgt, TFFK	Representantskapet	april 2021 – april 2022	2016
Trude Arthursdotter Fonneland	UiT, professor i kulturvitenskap	Representantskapet	april 2021 – april 2022	2021
Hallgeir Johan Strifeldt	Pensjonist	Representantskapet	april 2021 – april 2022	2011
Torun Granstrøm Ekeland	UiT, førstemanuensis	Representantskapet	april 2021 – april 2022	2006 (2017) ⁸
Ann-Silje Ingebrigtsen	Ansattrepresentant	Selskapets ansatte	mai 2021 – mai 2023	2021

(Kilder: proff.no, selskapets internettside, direktør, leder av representantskapet)

Selskapsavtalen § 9 angir videre at det også skal være fem varamedlemmer til styret, der fire *rangerte* velges av representantskapet, mens ett medlem velges av og blant de ansatte. Tabellen over angir de fire først varerepresentantene i rangert rekkefølge, og deretter ansattrepresentant Ann Silje Ingebrigtsen.

⁸ Første gang innvalgt i styret i 2006, fra 2017 som vara

Leder av representantskapet har på forespørsel om hvem som *innstiller* medlemmer til styret opplyst følgende:⁹

«Det er Representantskapet som velger medlemmene til styret, mye av det forberedende arbeidet gjøres av representantskapets leder etter drøfting med medlemmene i forkant (i mangel av valgkomite). Saken diskuteres også med direktør vedr. kompetansebehov, samt behovet for å sikre fornying og kontinuitet. Resultatet drøftes i oppnevningssmøtet før vedtak fattes. Verken Alta kommune eller Troms og Finnmark fylkeskommune innstiller medlemmer til styret direkte, det har likevel hendt at de er bedt om å komme med forslag. For kanskje 8 år siden og lenger tilbake var nok det en normal prosedyre, som ble forlatt etter en evaluering av selskapsavtalen og avklaring av Representantskapets myndighet og ansvar for oppnevning av styremedlemmer»

Det innebærer at Troms og Finnmark fylkeskommune som deleier i selskapet, via sine to medlemmer i representantskapet, har lik innflytelse som Alta kommune ved valg av fire styremedlemmer og fire varamedlemmer. Samtidig er det klargjort at også styrets leder og selskapets direktør er involvert ved innstilling til de samme valgbare medlemmene.

- Administrativ ledelse

Verdensarvsenter for bergkunst-Alta Museums øverste administrative leder er direktør Jan Schanche Dølør.

- Revisor og regnskapsfører

Selskapets revisor er Vest-Finnmark Kommunerevisjon IKS. Regnskapsfører er Sparebank 1 Regnskapshuset Nord-Norge AS.

- Økonomiske nøkkeltall

Verdensarvsenter for bergkunst-Alta Museum oppgir i eget årsregnskap for 2020 at de følger regnskapslovens regler for små foretak i regnskapsføringen. Tabellen nedenfor angir sentrale økonomiske nøkkeltall for selskapet for perioden 2016-2020. Beløp er angitt i kr 1 000.

Tabell 5: Økonomiske nøkkeltall Verdensarvsenter for bergkunst-Alta Museum IKS for perioden 2016 – 2020 (beløp i kr 1 000)

År	Drifts- inntekter	Drifts- resultat	Års- resultat	Sum egenkapital	Sum Gjeld	Gjeldsgrad ¹⁰
2020	22 604	481	586	15 670	7 060	0,5
2019	26 921	-290	-136	15 084	3 983	0,3
2018	27 005	378	462	15 221	3 568	0,2
2017	25 424	1 941	2 013	14 759	4 283	0,3
2016	21 424	2 419	2 521	12 746	4 998	0,4

(Kilde: proff.no)

⁹ Opplyst i e-post 18.01.2022, med en liten korrigerende i 2. linje etter at rapporten var på uttalelse.

¹⁰ Gjeldsgrad er definert som: (Sum gjeld / Sum egenkapital), og beskriver forholdet mellom gjeld og egenkapital. Høy gjeldsgrad betyr at en større andel av kontantstrømmene knyttes til betaling av renter fremfor avdrag. En gjeldsgrad på 1.0 betyr at selskapets balanseførte eiendeler er finansiert med 50 % egenkapital og 50 % fremmedkapital (lån/gjeld).

2 PROBLEMSTILLINGER, KRITERIER OG METODE

2.1 Problemstillinger

På bakgrunn av kontrollutvalgets vedtak og bestilling, ble det formulert følgende problemstillinger for eierskapskontrollen:

- 1) *Fører Troms og Finnmark fylkeskommune kontroll med sine eierinteresser i Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum IKS?*
- 2) *Utøves fylkeskommunens eierinteresser i samsvar med fylkestingets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?*

2.2 Kriterier

Når fylkeskommunen har virksomhet utenfor egen organisasjon, gjelder ikke de styringssystemene som normalt gjelder for fylkeskommunens virksomhet etter lov om kommuner og fylkeskommuner. Styringen av virksomheten må følge de regler som gjelder for den aktuelle organisasjons-/ selskapsformen. Den styringen som gjøres i selskapet av styret og administrerende direktør, kalles selskapsstyring. Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum er et interkommunalt selskap (IKS), og er derfor juridisk forpliktet etter reglene i IKS-loven. Etter IKS-loven § 7 utøver deltakerne sin myndighet i selskapet gjennom representantskapet. Representantskapet er selskapets øverste myndighet og behandler selskapets regnskap, budsjett, økonomiplan, og andre saker som etter loven eller selskapsavtalen skal behandles i representantskapet. Eiere må derfor ha som utgangspunkt å utøve sine eierinteresser gjennom utnevning av medlemmer til representantskapet, ved at representantene deltar på disse møtene, og ved representantskapets utnevning og valg av medlemmer og varamedlemmer til styret. Fylkeskommunen har i tillegg egen eierrepresentant i fylkesråd for økonomi og kultur som i praksis også ivaretar eierinteressene gjennom deltakelse på ulovfestede eiermøter og andre møter med selskapet.

For å kunne gjøre vurderinger av Troms og Finnmark fylkeskommunes eierutøvelse i Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum, må det utledes kriterier. Kriteriene skal være en målestokk for revisors vurderinger av fylkeskommunens eierskapsutøvelse. Kriteriene for denne eierskapskontrollen er utledet fra følgende kilder:

- KS (2020): KS Folkevalgtprogram 2019-2023. Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll. Kommunesektorens organisasjon.
- Troms og Finnmark fylkeskommune – Eierskapsmelding 2020 ¹¹
- Reglement for fylkesrådet i Troms og Finnmark fylkeskommune ¹²
- Rutiner for oppfølging av fylkeskommunens eierskap ¹³
- Lov av 29. januar 1999 nr. 6 om interkommunale selskaper (IKS loven)
- Lov av 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)

¹¹ Fylkeskommunens prinsipper for eierstyring er gjengitt i «Eierskapsmelding 2020», s. 5-9.

¹² Reglementet for fylkesrådet vedtatt av fylkestinget i møte 28.10.2019, sak 4/19

¹³ Vedtatt av fylkesrådet i møte 02.06.2020, sak 159/20

- Selskapsavtale for Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum IKS¹⁴

De konkrete kriteriene fra ovennevnte kilder fremkommer i tekstbokser i kapittel 3.1 og 3.2.

2.3 Metode

- Metodisk fremgangsmåte og datamateriale

Eierskapskontrollen er gjennomført i overensstemmelse med *RSK 002 Standard for eierskapskontroll*,¹⁵ kommunelovens regler om gjennomføring av eierskapskontroll, jf. § 23-4, samt forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 10 og 14.

Etter kontrollutvalgets bestilling av eierskapskontroll i Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum, ble det fra KomRev NORD sendt ut brev om oppstart til Troms og Finnmark fylkeskommune og til selskapet. I brevet informerte vi om at vi ønsket å avholde oppstartsmøte og å få oppnevnt kontaktpersoner fra eier og selskap. I gjennomføringen av eierskapskontrollen har direktør i Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum vært vår kontaktperson i selskapet, og fra eier Troms og Finnmark fylkeskommune har seksjonsleder for kulturarv vært vår kontaktperson. Direktør Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum har også fungert som kontaktperson opp mot selskapets styre, men det har i tillegg vært noe korrespondanse med styret leder både på e-post og per telefon.

Det ble avholdt ett felles oppstartsmøte¹⁶ om eierskapskontrollen med selskapet ved direktør, styreleder og økonomiansvarlig, og med kontaktperson fra fylkeskommunen. I etterkant av oppstartsmøtet ble det for eierskapskontrollen sendt ut såkalte *egenerklæringsskjema* til henholdsvis selskapets direktør, Troms og Finnmarks fylkeskommunes eierrepresentant¹⁷, og til styreleder på vegne av styret som kollegium. Egenerklæringsskjemaene omfattet et utvalg spørsmål som vi ba de ovennevnte besvare. Spørsmålene i de enkelte egenerklæringsskjemaene til eier, styret og daglig leder har i noen grad vært overlappende, men i hovedsak tilpasset den enkeltes rolle i selskapet.

Følgende dokumenter har vært gjennomgått og ligger til grunn for våre beskrivelser og vurderinger i eierskapskontrollen:

- Utfylte egenerklæringsskjema fra direktør i Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum IKS (egenerklæring)
- Utfylte egenerklæringsskjema fra styret i Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum IKS (egenerklæringer)

¹⁴ Selskapsavtale sist endret av fylkestinget i Troms og Finnmark fylkeskommune 8. desember 2020 og kommunestyret i Alta kommune 23. mars 2021 ved at «Finnmark fylkeskommune» ble endret til «Troms og Finnmark fylkeskommune».

¹⁵ Fastsatt av NKRFs styre 12.08.2020 og gjort gjeldende som god kommunal revisjonsskikk for eierskapskontroller med oppstartsbrev sendt etter 30.09.2020

¹⁶ Oppstartsmøte avholdt 23.11.2021 digitalt på Teams

¹⁷ Eierrepresentant i selskapet er den som fylkestinget har gitt myndighet til blant annet møte i selskapets generalforsamling og eiermøter på vegne av fylkeskommunen som eier. I denne eierskapskontrollen er imidlertid egenerklæringsskjemaet besvart av vår kontaktperson i fylkeskommunen, på vegne av eierrepresentant som per januar 2022 er fylkesråd for økonomi og kultur (tidligere fylkesråd for plan, økonomi og kultur).

- Utfylte egenerklæringsskjema fra representant for Troms og Finnmark fylkeskommunes eierrepresentant i Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum IKS (egenerklæring)¹⁸
- Selskapsavtale for Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum IKS
- Stiftelsesdokument for Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum IKS
- Budsjettsoknader til Kulturdepartementet for 2021 og 2022
- Årsmeldinger selskap for 2017-2020 (inkl. årsregnskap og årsberetninger)
- Økonomiplaner for selskap (2020-2023 og 2021-2024)
- Årsregnskap 2020 for Troms og Finnmark fylkeskommune
- Eierskapsmelding 2020 for Troms og Finnmark fylkeskommune
- Eierskap – status 2021 – eierskapsrapport ¹⁹
- Aksjonær- og selskapsavtaler (aksjeeierbok og stiftelsesdokument)
- Styreinstruks for styret (vedtatt av representantskapet 26.04.2021)
- Strategidokument Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum 2020-2030
- Innkallinger og protokoller for representantskapets møter 2020-2021
- Innkallinger og protokoller for styrets møter 2020 -2021
- Agenda og referat for samarbeidsmøte (eiermøte 11.06.2021)
- Reglement for delegering av myndighet fra Troms og Finnmark fylkesråd ²⁰
- Reglement for fylkesrådet i Troms og Finnmark ²¹
- Reglement for delegering av myndighet fra fylkestinget i Troms og Finnmark og tildeling av innstillingsrett ²²
- Rutiner for oppfølging av fylkeskommunens eierskap ²³
- Fylkesrådenes tjenester og saksområder ²⁴
- Fylkesrådenes oppgaver og fullmakter, justeringer ²⁵
- Endringer i vedtektene i aksjonær- og selskapsavtalene til Hålogaland Teater AS, Davvi Álbmogiid Guovddás Os / Senter for Nordlige Folk AS, Halti Kvenkultursenter IKS og Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum IKS ²⁶
- Økonomiopplysning fra Brønnøysundregistrene og Proff.no

Det har underveis også vært dialog med direktør i Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum og revisors kontaktperson i Troms og Finnmark fylkeskommunen, for utfyllende informasjon og avklaringer. I tillegg har det også vært gitt tilbakemelding til revisor fra leder av representantskapet på spørsmål hva gjelder selskapets styre. Enkelte mindre korrigeringer av fakta er i tillegg innarbeidet etter tilbakemeldinger fra selskap og fylkeskommunen etter at rapporten var sendt til uttalelse.

¹⁸ Utfylt egenerklæringsskjema for eierrepresentant er undertegnet revisors kontaktperson i Troms og Finnmark fylkeskommune, og er ikke den som reelt er oppnevnt som eierrepresentant – og må derfor anses å opptre på vegne av eierrepresentant.

¹⁹ Vedtatt i fylkesrådets møte 25.11.2021, sak 262/21, orienteringssak 4/21 i fylkestingets møte 14.11.2021

²⁰ Vedtatt i fylkesrådets møte 29.06.2022, sak 204/21

²¹ Vedtatt i fylkestingets møte 28.10.2019, sak 4/19.

²² Vedtatt i fylkestingets møte 28.10.2019, sak 4/19.

²³ Vedtatt av fylkesrådet 02.06.2020, sak 159/20.

²⁴ Vedtatt av fylkesrådet 03.01.2020, sak 4/20.

²⁵ Vedtatt av fylkesrådet 15.09.2020, sak 233/20.

²⁶ Vedtatt av fylkestinget 08.12.2020, sak 103/20 og av fylkesrådet 17.11.2020, sak 303/20.

- Gyldighet og pålitelighet

Det innsamlede datamaterialet utgjør etter revisjonens vurdering et relevant og tilstrekkelig grunnlag for vurderingene og konklusjonene i eierskapskontrollen. Fra henholdsvis direktør og styret i selskapet, samt fra *representant*²⁷ for Troms og Finnmark fylkeskommunes eierrepresentant i selskapet, er det gitt egenerklæringer i utfylte egenerklærings skjema. Vi har sammenlignet de ulike typene data med hverandre for å avdekke eventuelle motsetninger i opplysninger som fremkommer i dem. På bakgrunn av forannevnte vurderinger og sammenligninger forutsetter revisjonen at det ikke er vesentlige feil i datamaterialet som presenteres i rapporten. Påliteligheten og gyldigheten er også søkt sikret på et overordnet nivå gjennom revisjonens interne kvalitetssikringssystem.

- Avgrensinger for eierskapskontrollen

Vi understreker at eierskapskontrollen begrenser seg til en vurdering av Troms og Finnmark fylkeskommune som eier av selskapet. En materiell vurdering av selskapets organisering, drift og funksjon faller således utenfor rammene for en eierskapskontroll. Vi gir likevel i rapporten informasjon om selskapet, styret og administrasjon med detaljeringsnivå som går utover informasjonen om den rene eierstyringen. Når dette presenteres er det som bidrag til en helhetlig fremstilling av selskapet og dets drift. Undersøkelsen er kun innrettet mot fylkeskommunens eierstyring, noe som innebærer at vi ikke har gjort vurderinger av Alta kommune sin deltakelse i selskapet.

Tidligere Finnmark fylkeskommune var deltaker i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum før fylkessammenslåingen. Eierskapskontrollen gjelder for perioden *etter* fylkessammenslåingen. Det innebærer at tidsperioden som undersøkelsen gjelder har vært fra konstitueringen av nytt fylkesting høsten 2019 og frem til 1. januar 2022. Det betyr samtidig at kontroll av eierstyringen har vært knyttet til perioden Troms og Finnmark fylkeskommune har vært deltaker, og ikke til perioden før fylkessammenslåingen. Enkelte sentrale forhold fra tiden før fylkessammenslåingen er likevel tatt med, begrunnet i relevans for tilhørende kriterier eller relevans for fakta presentert i kapittel 1.2, 3.3 og 3.4.

²⁷ Representant for Troms og Finnmark fylkeskommunes eierrepresentant har vært revisors kontaktperson i fylkeskommunen i forbindelse med eierskapskontrollen, og var da Kst. assisterende seksjonsleder ved Kulturarvseksjonen i fylkeskommunen. Hun er fylkeskommunens verdensarvkontakt, med faglig ansvar for verdensarven bergkunsten i Alta og Struves meridianbue. Av andre oppgaver er saksbehandling skjøtsel og tilrettelegging, blant annet Bevaringsprogrammet for utvalgte arkeologiske kulturminner og kulturmiljøer (BARK) og Bevaringsprogrammet for bergkunst (BERG).

3 KONTROLL, UTØVELSE OG OPPFØLGING AV FYLKESKOMMUNENS EIERINTERESSER

3.1 Eierstyring

3.1.1 Innledende om oppfølging av Troms og Finnmark fylkeskommunes eierskap

Fylkesrådet fordelte tjenester/saksområder og eierskap i sak 4/20 *Fylkesrådenes tjenester og saksområder*, i møte 03.01.2020. Oppfølgingen av eierskapet av blant annet Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum ble lagt til **fylkesråd for plan, økonomi og kultur**²⁸. Sak 4/20 ble fulgt opp i fylkesrådets sak 159/20 *Rutiner for oppfølging av fylkeskommunens eierskap*, i møte 02.06.2020. I denne saken ble rutiner for oppfølging vedtatt som inneholder blant annet et årshjul for oppfølging av fylkeskommunens eierskap. Årshjulet inneholder informasjon om aktiviteter og oppgaver gjennom året samt hvem som er ansvarlig. Det er også gitt opplysning om at den ansvarlige skal samarbeide med andre som fylkesråd, divisjonsdirektør, administrasjonssjefens stab og/eller økonomi. Som punkt 8 i årshjulet er det vist til at administrasjonssjefens stab er ansvarlig for «*Politisk behandling av eierskapsmelding/eierskapsak oktober-desember*» Avslutningsvis angis det i punkt 9 i årshjulet at som løpende oppgaver gjennom året er fylkesråder og divisjoner ansvarlig for – i samarbeid med administrasjonssjefens stab, økonomi – «*Oppfølging av fylkestingets eierpolitikk i henhold til porteføljer.*»

I fylkesrådets møte 15.09.2020, sak 233/20 *Fylkesrådets oppgaver og fullmakter, justeringer* behandlet og vedtatt. Blant annet er det her angitt at fylkesråd for plan, økonomi og kultur har ansvar for eierskap i et antall selskaper, herunder Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum IKS.» I vedtaket er det vist til behov for justeringer i fylkesrådets vedtak i sak 4/20, men justeringene medførte ingen endringer i ansvar for eieroppfølgingen i nevnte selskap.

I fylkesrådets møte 29.06.2021, sak 204/21, ble **Reglement for delegering av myndighet fra Troms og Finnmark fylkesråd** behandlet og enstemmig vedtatt. Andre punkt i vedtaket gir «*Fullmakt til å vedlikeholde og innarbeide vedtatte justeringer i reglementet tildeles divisjonsdirektør for plan og økonomi. Prinsipielle justeringer vedtas av fylkesrådet selv.*»

Troms og Finnmark fylkeskommune har i Eierskapsmelding 2020 angitt fem prinsipper for eierstyring, som er nærmere omtalt i denne rapportens kapittel 3.1.5. I hovedsak er prinsippene knyttet til følgende fem forhold:

- 1) Åpenhet
- 2) Samfunnsansvar
- 3) Aktivt eierskap
- 4) Styrer – valg, sammensetning og krav til medlemmer
- 5) Godtgjøring

²⁸ Troms og Finnmark fylkeskommune er i prosess for å endre fylkesrådsstruktur, slik at eierrepresentant i selskapet blir lagt under *fylkesråd for økonomi, kultur og samisk*. Den planlagte endringen er behandlet i fylkesrådets forberedende møte 10. november 2021 i sak 277/21, men opplyst 09. mars 2022 enda ikke formelt vedtatt i fylkesrådets vedtaksmøte. Fylkesrådsbetegnelse er imidlertid allerede delvis endret på fylkeskommunens nettside – der betegnelsen per 09.mars 2022 er *fylkesråd for økonomi og kultur*.

I et interkommunalt selskap har deltakerne (eierne) samlet sett et ubegrenset ansvar for selskapets forpliktelser. Deltakerne utøver i utgangspunktet først og fremst eierstyringen gjennom valgte medlemmer i *representantskapet*. Fra Troms og Finnmark fylkeskommunes eierrepresentant er det i egenerklæring opplyst at «*Eierstyring sikres gjennom at det pekes ut representanter til representantskapet. Ansvarlig fylkesråd utøver eierskapet i praksis.*» (revisors utheving).

Det er opplyst å være avholdt tre representantskapsmøter i både 2020 og 2021. I tillegg er det avholdt ett slik møte i 2019 etter fylkestingsvalget samme år. Selskapsavtalen angir vedtekter for selskapet. Etter selskapsavtalen § 8 skal Troms og Finnmark fylkeskommune ha to representanter i representantskapet og tre varerepresentanter i rangert rekkefølge. Alta kommune har tilsvarende antall representanter og varerepresentanter. Representantskapets medlemmer har normalt en funksjonstid lik gjeldende valgperiode for kommunestyre- og fylkestingsvalg. Representantskapet utgjør selskapets eierorgan og øverste myndighet, og er pålagt å vedta både selskapsavtale og velge styre. Etter selskapsavtalens § 9 nummer 1 om styrets sammensetning, skal styret ha fem medlemmer og fem varamedlemmer. Ett styremedlem og ett varamedlem velges av og blant de ansatte, mens de resterende velges av representantskapet – herunder også fire rangerte (numeriske) varamedlemmer. Styremedlemmene har en funksjonstid på to år. Ifølge KS-anbefaling fra 2020 kan representantskapet som eierorgan utøve kontroll over styret på ulike måter:

- Bestemme sammensetningen av styret
- Kan instruere styret og omgjøre beslutninger
- Kan gjennom selskapsavtalen fastslå at nærmere angitte saker må godkjennes i representantskapet.

I fylkeskommunens seneste eierskapsmelding er det i omtale av Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum ikke angitt egen eierstrategi for selskapet. Eierrepresentant har i egenerklæring vist til den generelle eierstrategien som er presentert i eierskapsmeldingen, samt til formålet med selskapet som fremgår av selskapsavtalens § 6. Formålet er presentert innledningsvis i rapportens kapittel 1.2.1.

I egenerklæringsskjema til eierrepresentant ble det spurt om *fylkeskommunens prinsipper for eierstyring* (eierstrategiene i eierskapsmeldingen) er gjort kjent for styret og administrativ ledelse i selskapet. Til dette opplyste eierrepresentant at «*det informeres på eiermøter om generelle forhold, herunder eierskapsmelding/eierskapsstrategier.*»

3.1.2 Valg av selskapsform

Fylkeskommunen bør som eier sørge for en selskapsform som er tilpasset virksomhetens formål og oppgaver, behovet for eierstyring, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket.

Jf. KS-anbefaling nr. 1

Revisors funn

Troms og Finnmark fylkeskommunes «Eiermelding 2020» viser helt innledningsvis i første avsnitt i kapittel 1 om prinsipper for eierstyring til at:

«Det fylkeskommunale eierskapet skal utøves profesjonelt og forutsigbart innenfor rammen av norsk selskapslovgivning og annet lovverk, basert på allment aksepterte eierstyringsprinsipper og med bevissthet om skillet mellom roller fylkeskommunen har.»

Kapittel 1.2, «Offentlig eierskap», viser både til behovet for rolledeling og til «statens ti prinsipper for god eierstyring». Disse prinsippene har utgangspunkt i Meld. St. 8 (2019-2020) «Statens direkte eierskap i selskaper – Bærekraftig verdiskaping.»²⁹ Prinsippene bygger i all hovedsak på generelle selskapsrettslige prinsipper som fremkommer i aksjeloven(e). Det er videre – med link – også vist til KS sin «21 anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt og fylkeskommunalt eide selskaper og foretak.»³⁰

I orienteringssak 4/21 «Eierskap – status 2021 – eierskapsrapport» til fylkestingets møte 17.12.2021 ble det opplyst at fylkeskommunen per oktober 2021 hadde eierinteresser i 23 aksjeselskaper (AS), 8 interkommunale selskaper (IKS) og 7 selskaper med annen selskapsform. Eierskapsmeldingen 2020 angir i kapittel 1.6 eierstrategi for de ulike selskapene. Kapitlet viser til at viktige kriterier ved vurderingen av eierskapet kan være:

Utklipp 1: Utklipp fra eierskapsmelding 2020, kapittel 1.6

- Kapitalbindingssynspunkt – stor kapitalbinding kan anses å ikke være ønskelig.
- Oppfølgings- og investeringsbehov – stort behov for aktiv oppfølging med fokus på blant annet ressursbruk samt behov for kapitalinnskudd, kan ofte anses å ikke være ønskelig.
- Virksomhetsområdets utvikling og risiko – stort omstillingsbehov og høy risikoprofil gjør fortsatt eierskap mindre attraktivt.
- Samfunnsmessig betydning – stor samfunnsmessig nytte innenfor for eksempel sysselsetting og regional næringsutvikling, taler for fortsatt eierskap.
- Lønnsomhet i dag og i fremtiden – god lønnsomhet i dag og i fremtiden gjør fortsatt eierskap attraktivt.
- Stor strategisk betydning i fremtiden, politisk vurdert – fortsatt eierskap.

Troms og Finnmark fylkeskommunes *målsetting* med eierskapet i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum er ifølge «Eierskapsmelding 2020» implisitt angitt under overskriften «**Bakgrunn for eierskapet**», der det står at «i forbindelse med konsolideringsprosessen for museer delegerte Finnmark fylkeskommune oppgaver til selskapet knyttet til forvaltning av verdensarvområdet Bergkunsten i Alta, som fylkeskommunen har ansvar for. Dette for å styrke museet som bergkunstsenter.» Under påfølgende overskrift - «**Vurdering av fylkeskommunens eierskap**» - står det at: «Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum ivaretar forvaltningsoppgaver på vegne av fylkeskommunen. Årlige planer drøftes med fylkeskommunen og årlige rapporter leveres ved årets slutt.» Det står videre at «Fylkesrådet mener Troms og Finnmark fylkeskommune fortsatt bør være eier i selskapet.», og at «Det arbeides med å få selskapsavtalen oppdatert ihht fylkessammenslåingen.» Som det blir vist til i neste underkapittel (3.1.3) er selskapsavtalen nå oppdatert.

²⁹ Denne ble lagt frem av regjeringen 22. november 2019

³⁰ KS sine reviderte anbefalinger ble publisert 26. november 2020

På spørsmål om hvorfor virksomheten er organisert som eget selskap, og begrunnelsen for valg av IKS som selskapsform ble det i *egenerklæring* fra **eierrepresentant** opplyst at «Før opprettelsen ble en organisering som stiftelse eller interkommunalt selskap vurdert.» Det ble her vist til saksfremlegg datert 13.06.2006 der følgende vurdering vedrørende organisasjonsform var gitt:

«Organisering som stiftelse ville i utgangspunktet vært den mest hensiktsmessige organisasjonsformen, dette med tanke på nødvendig handlefrihet og selvstendighet for den nye enheten. Ved valg av organisasjonsform må det imidlertid også tas hensyn til økonomiske konsekvenser. Spørsmål knyttet til merverdiavgift og kompensasjon for dette er i denne sammenhengen svært viktig. Det synes klart at ved etablering av en stiftelse så vil det ikke være mulighet for momskompensasjon (spørsmålet er forelagt fylkesskattekontoret til vurdering). Dette vil særlig få betydning ved en evt. bygningsmessig utvidelse, hvor manglende momskompensasjon i verste fall kan innebære en merutgift på inntil 10 mill. kr. Ved organisering som interkommunalt selskap vil selskapet få momskompensasjon som en ordinær kommunal/fylkeskommunal virksomhet.

På bakgrunn av dette anbefales det at den nye enheten organiseres som et interkommunalt selskap».

Eierrepresentant viste deretter til at valg av IKS som selskapsform med kommune og fylkeskommune som eiere var vurdert som hensiktsmessig styringsform, og at andre selskapsformer ikke var vurdert i etterkant av etableringen.

Revisors vurderinger

Det er gjort vurderinger for valg av organisasjonsform ved etablering av selskapet. Slik revisor oppfatter foreliggende opplysninger, er det ikke gjort nye vurderinger av hvilken selskapsform som skal gjelde for Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum i forbindelse med fylkessammenslåingen. Fylkeskommunens eierrepresentant antyder at fylkeskommunen anser dagens organisering som hensiktsmessig. Selskapet utfører ifølge eierskapsmeldingen også oppgaver på vegne av fylkeskommunen som eier. Ovennevnte opplysninger viser etter revisors oppfatning at Troms og Finnmark fylkeskommune har gjort vurderinger av IKS som hensiktsmessig selskapsform for selskapet.

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurdering at kriteriet om at *fylkeskommunen som eier bør sørge for en selskapsform som er tilpasset virksomhetens formål og oppgaver, behovet for eierstyring, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket, er oppfylt.*

3.1.3 Selskapsavtale

Interkommunale selskaper som Verdensarvsenteret for bergkunst – Alta Museum skal ha en skriftlig selskapsavtale vedtatt av fylkestinget, og endringer i selskapsavtalen etter IKS-loven § 4 tredje ledd skal vedtas på samme måte.

Jf. IKS-loven § 4 første og andre ledd

Selskapsavtalen skal som minimum angi:

1. selskapets foretaksnavn;
2. angivelse av deltakerne;
3. selskapets formål;
4. den kommune der selskapet har sitt hovedkontor;
5. antall styremedlemmer;
6. deltakernes innskuddsplikt og plikt til å foreta andre ytelser overfor selskapet;
7. den enkelte deltakers eierandel i selskapet og den enkelte deltakers ansvarsandel i selskapet dersom denne avviker fra eierandelen;
8. antall medlemmer av representantskapet og hvor mange medlemmer den enkelte deltaker oppnevner;
9. annet som etter lov skal fastsettes i selskapsavtalen.

Jf. IKS-loven § 4 tredje ledd

Selskapet kan bare ta opp lån dersom dette er fastsatt i selskapsavtalen med angivelse av tak for selskapets samlede låneopptak.

Jf. IKS-loven § 22 første ledd

Revisors funn

Utover stiftelsesdokumenter for Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum, så foreligger det også lovbestemt selskapsavtale som angir «vedtekter» for selskapet. Revisor er forelagt stiftelsesavtaler mellom selskap og Alta kommune og mellom selskap og Finnmark fylkeskommune, men har i eierskapskontrollen gjort undersøkelser mot gjeldende selskapsavtale.

- Selskapsavtale vedtatt av fylkestinget

Det foreligger selskapsavtale for Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum. Denne er senest revidert og vedtatt av fylkestinget i Troms og Finnmark fylkeskommune 8. desember 2020 og kommunestyret i Alta kommune 23. mars 2021, ved at § 2 om selskapsdeltakere ble endret fra «*Finnmark fylkeskommune*» til «*Troms og Finnmark fylkeskommune*».

- Selskapsavtalens innhold

Selskapets foretaksnavn fremkommer av § 1, angivelse av deltakere av § 2, selskapets formål er angitt i § 6, og selskapets forretningskontor er Alta, jf. § 5. Bestemmelser om styret er gitt i § 9, herunder at styret skal ha «5 medlemmer og 5 varamedlemmer». Bestemmelser om deltakernes innskuddsplikt og andre ytelser er gitt i § 4, herunder at driftstilskudd fra deltakerne årlig skal justeres med kommunal deflator, og at drifts- og prosjekttilskudd fra Staten skal overføres direkte til selskapet. Det er også angitt at innskutt egenkapital på kr 1 000 000 er likt fordelt på de to eierne. I § 8 er det angitt bestemmelser om representantskapet, herunder at eierne hver har «2 representanter med 3 varamedlemmer i rangert rekkefølge». IKS-loven har også bestemmelser som kreves inntatt i selskapsavtalen dersom man ønsker å gå utover hovedregelen i bestemmelsene. Vår gjennomgang viser at dette har vært påkrevd for IKS-loven § 22 første ledd om at låneopptak kreves inntatt i selskapsavtalen med angivelse av tak for

lånets størrelse. I selskapsavtalen er det i § 11 bestemmelser om låneopptak med angitt beløpsgrense. Vi har ikke funnet andre slike forhold som IKS-loven krever må inntas i selskapsavtalen.

- Selskapsavtalens bestemmelser om låneopptak

Selskapsavtalen har i § 11 bestemmelser om låneopptak. Her er det angitt at «*Selskapet kan ta opp lån begrenset oppad til 3 mill. nkr.*»

Revisors vurderinger

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurdering at kriteriet om at *interkommunale selskaper som Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum skal ha en skriftlig selskapsavtale vedtatt av fylkestinget, og endringer i selskapsavtalen etter IKS-loven § 4 tredje ledd skal vedtas på samme måte, er oppfylt.* (IKS-loven § 4 første og andre ledd)

Revisor vurderer at kriteriet om at *selskapsavtalen som minimum skal inneholde de opplysninger som er påkrevd etter IKS-lovens § 4 tredje ledd, er oppfylt.*

Revisor vurderer at kriteriet om at *selskapet bare kan ta opp lån dersom dette er fastsatt i selskapsavtalen med angivelse av tak for selskapets samlede låneopptak, er oppfylt.* (IKS-loven § 22 første ledd) Revisor presiserer at vi her ikke har gjort undersøkelser opp mot låneopptak, men om selskapsavtalens regulering av dette.

3.1.4 Kompetanseutvikling til folkevalgte

For å styrke det fylkeskommunale eierskapet anbefales det at fylkestinget får tid til kompetanseutvikling eksempelvis ved å avholde eierskapsseminarer for samtlige folkevalgte tidlig i perioden.

Jf. KS-anbefaling nr. 3

Revisors funn

I innledningen til fylkeskommunens **Eierskapsmelding 2020** er det presisert at eierskap skal utøves profesjonelt og forutsigbart innenfor rammen av norsk selskapslovgivning og annet lovverk. Eierstyringen skal også baseres på allment aksepterte eierstyringsprinsipper, og med bevissthet om skillet mellom ulike roller fylkeskommunen har. Dette samsvarer i stor grad med statens prinsipper for god eierstyring³¹, prinsipp nr. 4, som eierskapsmeldingen også viser til. Eierskapsmeldingen viser med link, samtidig både til stortingsmelding som inneholder statens prinsipper for god eierstyring, og KS 21 anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt /fylkeskommunalt eide selskaper og foretak. Eierskapsmeldingen signaliserer dermed at allment aksepterte eierstyringsprinsipper skal legges til grunn for forvaltningen av fylkeskommunens eierinteresser. Dette er også presisert i fagnotat vedlagt fylkestingets behandling av eierskapsmeldingen i sak 89/20. Revisor kan ellers ikke se at det av eierskapsmeldingen fremkommer noe konkret om eller hvordan fylkeskommunen ellers legger til rette for at folkevalgte får tilegnet seg slik kompetanse om eierstyring og rolleavklaringer.

Det fremgår videre av nevnte eierskapsmelding (s.8), under fylkeskommunens egne prinsipper for eierstyring, prinsipp nr. 4 – *styrer – valg, sammensetning og krav til medlemmene, at «det*

³¹ Statens prinsipper for god eierstyring er gitt i Meld. St. 8 (2019-2020) *Statens direkte eierskap i selskaper – Bærekraftig utvikling*, lagt fram av regjeringen 22.11.2019.

er eiers ansvar å sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskaps virksomhet.»

I fylkesrådets møte 02.06.2020, sak 159/20, ble det vedtatt **rutiner for oppfølging av fylkeskommunens eierskap**. Her ble det i punkt 2. vedtatt et årshjul med ni punkter for oppfølging av fylkeskommunens eierskap. Ingen av de ni punktene tar direkte opp kompetanseutvikling eller eierskapsseminarer. Det siste punktet omhandler imidlertid løpende oppgaver gjennom året, der oppfølging av fylkestingets eierpolitikk i henhold til porteføljer er fylkesrådets og divisjoners ansvar. I fagnotat til fylkesrådets behandling av sak 159/20 er det i bakgrunn for saken nevnt at:

«Divisjonene følger opp oppgaver angitt i årshjul og bistår fylkesråden ved å følge opp selskaper der de har ansvar ved blant annet: [...] holde seg orientert om fylkeskommunens eierskapspolitikk, samt KS anbefalinger om eierstyring, og sørge for at dette er kjent for eierrepresentantene [...]»

Fylkesrådets vedtak var at fylkesrådene følger opp selskaper slik det fremgår av delegasjoner i fylkesrådssak 4/20. Her ble det bestemt blant annet at oppfølgingen av eierskapet i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum er lagt til fylkesråd for økonomi og kultur.³²

På spørsmål om fylkeskommunen har etablert obligatorisk opplæring og informasjon om eierstyring til folkevalgte representanter – herunder avholdelse av eierskapsseminarer – ble det i egenerklæring fra eierrepresentant opplyst at dette *«diskuteres i forbindelse med politisk behandling av eierskapsmeldingen.»* På spørsmål om det fra fylkeskommunen er gitt annen type informasjon om eierstyring til folkevalgte eierrepresentanter ble angitt at *«det er ikke fra fylkeskommunen gitt annen type informasjon om eierstyring ut over eierskapsmeldingene.»*

Revisors vurderinger

KS anbefaling nr. 3 er å «sørge for god kunnskap til folkevalgte om eierskap». Til dette formålet anbefales det å styrke det fylkeskommunale eierskapet ved at fylkestinget får tid til kompetanseutvikling eksempelvis ved å avholde eierskapsseminarer for samtlige folkevalgte tidlig i perioden. Det blir konkret vist til viktigheten av at fylkestinget som eier *«får kunnskap og innsikt i omfanget av selskapsorganisering og de styringsmuligheter kommunen eller fylkeskommunen har [...]»*. Det blir videre vist til at det også er *«viktig at de folkevalgte får innsikt i de ulike rollene de har som folkevalgte, som styremedlemmer eller som medlemmer av representantskapet eller generalforsamlingen.»*

I KS sin anbefaling, som fylkeskommunens seneste eierskapsmelding viser til, inngår det at eierskapsseminar er eksempel på å sikre kompetanseutvikling. Basert på gjennomgang av fylkeskommunens eierskapsmelding og de opplysningene vi har fått fra fylkeskommunens eierrepresentant, forstår vi at fylkestinget i hovedsak får informasjon om eierstyring gjennom fylkeskommunens eierskapsmelding. I tillegg er det gitt en oppdatering til eierskapsmeldingen i tidligere nevnte rapport fremsatt som orienteringssak 4/21 i fylkestingets møte desember 2021. Den løpende oppfølgingen av eierskapet er delegert til fylkesrådet og til fylkeskommunens medlemmer i representantskapet. Det er ikke informert om konkrete gjennomførte kompetansehevende tiltak om eierstyring utover dette.

³² Fra høsten 2021 inntrådte Ronald Wærnes (Sp) som ny fylkesråd for økonomi og kultur ifølge fylkeskommunens egen internettside. Ifølge fylkesrådets forberedende møte 10.11.2021, sak 277/21, er det planlagt å endre fylkesrådenes ansvarsområder og betegnelse til fylkesråd for økonomi, kultur og samisk.

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurdering at kriteriet om at *for å styrke det fylkeskommunale eierskapet anbefales det at fylkestinget får tid til kompetanseutvikling, i stor grad er oppfylt*. Revisor begrunner vurderingen med at de folkevalgte får kunnskap og innsikt i omfanget av selskapsorganisering og styringsmulighetene i fylkeskommunen gjennom eierskapsmeldingen. Denne er lagt fram for de folkevalgte i fylkestingets møte desember 2020, med oppfølging i orienteringssak 4/21 med rapport om eierskap. At vi har vurdert at anbefalingen ikke er fullt ut oppfylt begrunner vi med vår forståelse av anbefalingen er at det *settes av tid* til kompetanseutvikling om eierstyring og rolleforståelse for folkevalgte som medlemmer av representantskapet eller styret. Vi oppfatter at politisk behandling av eierskapsmelding ikke fullt ut innfrir denne anbefalingen.

3.1.5 Eierskapsmelding og årlig tilstandsrapportering

Fylkeskommunen skal minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av fylkestinget selv.

Eierskapsmeldingen skal inneholde

- a) fylkeskommunens prinsipper for eierstyring
- b) en oversikt over selskaper, kommunale foretak og andre virksomheter som fylkeskommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i
- c) fylkeskommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene som nevnt i bokstav b

Fylkestinget bør de år det ikke blir utarbeidet eierskapsmelding, få seg forelagt en rapport om tilstanden (økonomi, spesielle forhold osv.) for selskapene.

Jf. kommuneloven § 26-1, KS-anbefaling nr. 4

Revisors funn

- Eierskapsmelding

Troms og Finnmark fylkeskommune har etter fylkessammenslåingen utarbeidet og vedtatt i fylkestingets møte 08.12.2020, sak 89/20, «*Eierskapsmelding 2020 for Troms og Finnmark fylkeskommune*». ³³ Eierskapsmeldingens kapittel 1.3 «Eierskapsmeldingens tema», viser i sin helhet til de konkrete bestemmelsene i ny kommunelov § 26-1 om eierskapsmelding.

Fylkesrådet har i møte 25.11.2021 behandlet sak 262/21 «**Eierskap – status 2021 – eierskapsrapport**», jf. også samme sak orientert om i fylkestingets møte 14.12.2021, orienteringssak 4/21. Her var eierskapsmeldingen fra 2020 lagt ved, og det ble i saksfremlegget redegjort for eierskapene til fylkeskommunen pr oktober 2021, samt saksforhold knyttet til enkeltelskaper som var oppstått etter at eierskapsmeldingen ble vedtatt. Blant annet var det for Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum vist til oppdatert selskapsavtale i henhold til fylkessammenslåingen, herunder vedtektsendringer, som ble vedtatt i fylkestinget juni 2021, i sak 48/21. Det er i saksfremlegget til fylkesrådets sak 262/21 også vist til den nye regjeringens positive innstilling i Hurdalsplattformen til oppløsning av Troms og Finnmarks fylkeskommune, og de konsekvensene dette også vil kunne få for eierstruktur. Ut fra dette er Eierskapsmelding

³³ Eierskapsmelding 2020 ble vedtatt av fylkestinget i Troms og Finnmark fylkeskommune i møte 08.12.2020, i sak 89/20.

2020 enda gjeldende for fylkeskommunens eierstyring.³⁴ I tillegg inngår eierstyringen i *Rutiner for oppfølging av eierskap*, jf. fylkesrådets sak 159/20, og den særskilte eieroppfølgingen for det enkelte selskap som fremgår av *Reglement for delegering av myndighet fra Troms og Finnmark fylkeskommune*, jf. også fylkesrådssak 233/20.

- Prinsipper for eierstyring

I fylkestingets vedtak for eierskapsmelding 2020 er det i vedtakets punkt 1 vist til følgende:

«Fylkestinget vil sikre et aktivt og målrettet eierskap i selskaper der fylkeskommunen har eierinteresser. Fylkeskommunen må være aktiv, langsiktig og forutsigbar eier med mulighet til å utøve strategisk eierpolitikk. Det skal sikre regional forankring av viktige selskap og regionalpolitisk engasjement i selskaper som er viktig for samfunns- og næringsutvikling.»

Av fylkestingets vedtak for samme eierskapsmelding fremkommer det av punkt 2 at: *«Fylkestingets vedtar prinsipper for eierstyring og formål med fylkeskommunens eierinteresser slik det fremgår av Eierskapsmelding 2020 for Troms og Finnmark fylkeskommune.»*

Endelig er det i fylkestingets vedtak til eierskapsmelding i punkt 3 vist til at *«Troms og Finnmark fylkeskommunes prinsipper for eierstyring er:*

- 1. «Det skal være åpenhet knyttet til Troms og Finnmark fylkeskommunens eierskap i selskapene.*
- 2. Troms og Finnmark fylkeskommunens eierskap skal fremme samfunnsansvarlig drift og bærekraftig samfunnsutvikling.*
- 3. Troms og Finnmark fylkeskommune skal utøve sin eierrolle gjennom aktiv bruk av generalforsamlinger, representantskapsmøter, eiermøter og bevisst oppnevning av styrerepresentanter.*
- 4. Styrene i selskapene som Troms og Finnmark fylkeskommune er medeier i skal være sammensatt med en så helhetlig kompetanse som mulig i forhold til selskapets ståsted og forventede videre utvikling.*
- 5. Godtgjøring til styrets medlemmer og lønn til selskapets leder skal fremstå som rimelig med hensyn til ansvar, kompetanse, arbeidets omfang og selskapets kompleksitet.»*

Disse prinsippene er gjengitt som *overordnede* prinsipper for eierstyring i eierskapsmeldingens kapittel 1.4 (s. 5-6). Eierskapsmeldingens kapittel 1.5 utdyper de fem prinsippene for eierstyring, og viser til at de konkret er rettet mot følgende fem tema:

- 1) Åpenhet
- 2) Samfunnsansvar
- 3) Aktivt eierskap
- 4) Styret – valg, sammensetning og krav til medlemmer
- 5) Godtgjøring

- Oversikt over eierinteresser og formål med eierskap i Verdensarvsenter for bergkunst

Eierskapsmeldingens kapittel 2 angir innledningsvis en oversikt over selskaper fylkeskommunen innehar eierinteresser i. Oversikten angir organisasjonsnummer og fylkeskommunens eierandel for hvert enkelt selskap. Deretter er det redegjort for nøkkelinformasjon for hvert enkelt selskap. For Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum er det kort redegjort for hvem som er styreleder og daglig leder, internettadresse og forretningsadresse. Fylkeskommunens eierandel (50 %), selskapets formålparagraf,

³⁴ Gjeldende per 22.02.2022.

opplysninger om organisasjon og virksomhet er også angitt. Avslutningsvis er det gjort vurdering av fylkeskommunens eierskap i selskapet der det er angitt følgende:

«Verdensarvsenter for bergkunst – Alta museum ivaretar forvaltningsoppgaver på vegne av fylkeskommunen. Årlige planer drøftes med fylkeskommunen og årlige rapporter leveres ved årets slutt.

Fylkesrådet mener Troms og Finnmark fylkeskommune fortsatt bør være eier i selskapet.

Det arbeides med å få selskapsavtalen oppdatert ihht fylkessammenslåingen»

- Årlige rapporteringer om selskapets tilstand

Som vist til foran har fylkesrådet i Troms og Finnmark fylkeskommune i møte 25.11.2021 i sak 262/21 lagt frem og behandlet «Eierskap – status 2021 – eierskapsrapport». Det fremgår her at fylkeskommunen eierskap per oktober 2021 omfatter eierandeler i 23 aksjeselskaper (AS), 8 interkommunale selskaper (IKS) og 7 andre selskaper med andre selskapsformer. I tillegg til saksfremlegg med samme navn, var det vedlagt saken både «Eierskapsmelding 2020 for TFFK etter FT behandling sak 89_20» og «Fagnotat: Eierskap – status 2021 – eierskapsrapport». Sak og tilhørende saksdokumenter ble deretter behandlet som **orienteringssak i Fylkestingets** møte 14.12.2021, under sak 4/21 «Eierskap – status 2021 – eierskapsrapport». Som bakgrunn for saken er det vist til følgende:

«Fylkesrådet følger opp overordnet eierskapspolitikk som ihht kommuneloven skal vedtas ved behandling av eierskapsmeldingen i fylkestinget minst en gang i valgperioden. Fylkeskommunens eierskapsmelding er behandlet av fylkestinget i sak 89/20 og er vedlagt saken.

Fylkesrådet har i sak 159/20 vedtatt rutiner for oppfølging av fylkeskommunens eierskap. Som det framgår av saken vil fylkesrådet årlig behandle en sak med oversikt over status og utvikling i fylkeskommunens eierskapsengasjementer.

Fylkestinget vil orienteres om vedtak som er gjort av fylkesrådet i denne saken.»

I beskrivelsen til saksdokumentet er det vist til følgende:

«I foreliggende sak følger en oversikt over eierandeler pr 2021, samt en beskrivelse av enkeltselskaper der det har skjedd endringer som er særskilt å bemerke.

Fylkesrådet vil ved behandling av denne saken kunne gjøre en vurdering av om det har oppstått forhold av prinsipiell betydning som gjør at det er nødvendig eller ønskelig å legge fram en revidert eierskapsmelding, eller om det er prinsipielt viktige avgjørelser knyttet til bestemte selskap som eventuelt da skal løftes gjennom enkeltsaker til fylkestinget. Mindre justeringer av eierstrategi og håndtering av eierskap som ikke har prinsipiell betydning for fylkeskommunen bør håndteres av fylkesrådet»

Deretter er det i tabell gitt en selskapsoversikt over eierinteresser som forelå både for daværende Troms fylkeskommune og Finnmark fylkeskommune pr 31.12.2019, med angivelse av eierandel på samme tidspunkt og for sammenslåtte Troms og Finnmark fylkeskommune pr oktober 2021. For Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum er eierandelen oppgitt å være 50 %. Under overskriften «**Særskilte merknader til enkeltselskap**» er det for Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum vist til at «*Selskapsavtale oppdatert ihht fylkessammenslåingen. Oppfølging av eierskapet vil bli håndtert av fylkesrådet, som*

oppfølging av FT-sak 103/20. Vedtektsendringer for Verdensarvrådet for bergkunst i Alta ihht til fylkessammenslåingen. Vedtatt i fylkestinget juni sak 48/21.»

Helt avslutningsvis i saksfremlegget er det under overskriften «vurdering», vist til at den nye regjeringen i Hurdalsplattformen har slått fast at fylkeskommunens innsendte søknad for oppløsning av Troms og Finnmark fylkeskommune skal innvilges. Deretter er det angitt følgende:

«Dette medfører etter fylkesrådets vurdering at det vil være hensiktsmessig å gjøre en ny vurdering av iverksettingen av tidligere vedtak om endret eiersammensetning som har vært gjort på bakgrunn av sammenslåing av Troms og Finnmark fylkeskommuner, og som enda ikke er gjennomført. Jf her også fylkestingssak 110/20 vedtaks punkt 5 vedrørende klausul om reversering til opprinnelig fordeling dersom Troms og Finnmark på et senere tidspunkt blir selvstendige fylkeskommuner.»

Fylkeskommunen får ifølge selskapets direktør, i tillegg også innsyn i selskapets budsjettsøknader til Kulturdepartementet. Revisor er forelagt søknad for henholdsvis 2021 og 2022. Det samme gjelder årlige virksomhetsplaner for selskapet, der det er angitt: 1) mål for året – med angivelse av tiltak for å nå målene, 2) økonomi, 3) daglig drift – med angivelse av besøksutvikling med mere, 4) program for året, 5) samarbeid – ulike samarbeidsordninger, 6) utviklingsarbeid – for året. Revisor er forelagt virksomhetsplaner for 2020 og 2021. I tillegg blir fylkeskommunen gjort kjent med årlig økonomiplaner som blir vedtatt av representantskapet. Revisor er forelagt de to seneste økonomiplanene for henholdsvis 2020-2023 og for 2021-2024.

Revisors vurderinger

For Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum vil en reversering av fylkessammenslåingen i utgangspunktet innebære at eierstruktur i utgangspunktet også vil bli slik den var før sammenslåingen. Det vil si likt eierskap mellom Alta kommune og Finnmark fylkeskommune.

Med bakgrunn i ovennevnte funn er revisors vurdering at kriteriet om at *fylkeskommunen minst én gang i valgperioden utarbeider og vedtar eierskapsmelding som inneholder; a) fylkeskommunens prinsipper for eierstyring, b) oversikt over selskaper fylkeskommunen har eierinteresser i, og c) fylkeskommunens formål med sine eierinteresser, er oppfylt.*

Revisor vurderer videre at også kriteriet om at *fylkestinget de år det ikke blir utarbeidet eierskapsmelding, bør få seg forelagt en rapport om tilstanden (økonomi, spesielle forhold osv.) for selskapene, er oppfylt.*

3.1.6 Gjennomgang og revisjon av avtaler og styringsdokumenter

Fylkestinget skal utarbeide, og bør jevnlig revidere, styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet. (eierskapsmelding og selskapsavtale, samt evt. strategidokument utarbeidet av styret og styreinstruks)

Jf. KS-anbefaling nr. 5

Revisors funn

- Eierskapsmelding

Inntil fylkessammenslåingen hadde både Troms fylkeskommune og Finnmark fylkeskommune egne eierskapsmeldinger. Fylkestinget i Troms og Finnmark vedtok i møte 08.12.2020, i sak 89/20, Eierskapsmelding 2020 for Troms og Finnmark fylkeskommune. Dette er første og eneste eierskapsmelding etter fylkessammenslåingen i 2019, og denne ble ikke revidert i 2021. Som nevnt i forrige kapittel (3.1.5) så har fylkesrådet i møte 25.11.2021 behandlet «Eierskap – status 2021 – eierskapsrapport» i sak 262/21. I denne er det redegjort for fylkeskommunens eierinteresser pr oktober 2021, samt informert om særlige forhold etter at eierskapsmeldingen ble vedtatt. Saken har også vært oppe som orienteringssak 4/21 i fylkestingets møte 14.12.2021. Ut fra informasjon i sakspapirene synes fylkesrådet dermed ha vurdert å ikke være behov for å revidere eierskapsmeldingen enda.

- Selskapsavtale

Den nyeste selskapsavtalen vi fikk tilsendt fra selskapet viste innledningsvis til at den senest var revidert av fylkestinget i Troms og Finnmark fylkeskommune 8. desember 2020 og kommunestyret i Alta kommune 23. mars 2021, ved at «Finnmark fylkeskommune» ble endret til «Troms og Finnmark fylkeskommune». Selskapsavtalen har angitt at *opprinnelig* vedtatt i Finnmark fylkesting den 12. oktober 2016 under sak 23/16 og i Alta kommunestyre den 6. mars 2017 under sak 17/17. Det er videre angitt at «*endret (§ 8, andre avsnitt) av Hovedutvalget for kultur, folkehelse og samferdsel i Finnmark fylkeskommune 13. februar 2019 og av kommunestyret i Alta kommune 10. april 2019.*»

- Strategidokument og styreinstruks

Selskapet utarbeider egne **strategidokumenter** gjeldende for en viss tidsperiode. Senest vedtatt er *Strategidokument Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum 2020-2030*, som ble vedtatt av representantskapet i møte 26.04.2021. Innledningsvis er det oppgitt at:

«Strategien for Alta Museum 2020-2030 har blitt til gjennom en prosess som startet opp høsten 2019, hvor både de ansatte og styret har medvirket til innholdet gjennom møter, workshops og innspill til utkast av dokumentet. Eksterne foredragsholdere har også vært tatt inn i oppstarten av arbeidet.»

Strategidokumentet er tilgjengelig på selskapets internettside – under planer og rapporter, og omhandler grunnleggende; i) selskapets strategiske fundament, ii) kjerneoppgaver og iii) innsatsområder. I tillegg er det på samme sted på selskapets internettside lagt ut lenker til følgende planer som er utarbeidet av selskapet:

- Samlingsforvaltningsplan
- Bergkunsten i Alta Forvaltningsplan
- Struves meridianbue Forvaltningsplan
- Formidlingsplan

- FoU Plan
- Fremtiden Alta Museum – Masterplan 2025

I oppstartsmøte til denne eierskapskontrollen ble det i tillegg opplyst at administrasjonen og styret i fellesskap hadde utarbeidet selskapets *første styreinstruks*, som ble vedtatt av representantskapet i samme møte som strategidokumentet (26.04.2021, sak 6/2021). En slik instruks hadde imidlertid tidligere vært foreslått av styret, og igangsatt av tidligere administrative leder for noen år tilbake. Siden denne ikke ble ferdigstilt var den blitt liggende som en oppfølgingssak, som nåværende daglig leder (direktør) hadde tatt opp igjen. Styreinstruksen har fire hovedpunkter som omhandler; 1) Styrets ansvar og plikter, 2) Daglig leders informasjonsplikt mv. overfor styret, 3) Styrets saksbehandling og 4) Daglig leder. Instruksen er på fem sider, og foruten punkt 4 så er det angitt ett antall underpunkter til de tre andre hovedpunktene.

Revisors vurderinger

Hva gjelder styringsdokumenter og avtalene som regulerer styringen av selskapet oppfatter revisor at det fra eiers side foreligger *eierskapsmelding og selskapsavtale*. Disse er begge senest revidert i 2020. Det foreligger også andre former for styringsdokumenter, herunder *strategidokument* og *styreinstruks* som er vedtatt av representantskapet og således kan betraktes som styringsdokumenter mellom Troms og Finnmark fylkeskommune og Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum,

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurdering at kriteriet om at *fylkestinget skal utarbeide styringsdokumenter og avtaler som regulerer styringen av selskapet, som jevnlig bør revideres, er oppfylt.*

3.1.7 Eierrepresentant og eiermøter

Det anbefales som hovedregel at fylkestinget oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet (representantskapet), og at det samtidig oppnevnes minst to varamedlemmer for å unngå at fylkeskommunen ikke er representert når saker skal avgjøres av representantskapet.

Jf. KS-anbefaling nr. 7

Det bør jevnlig gjennomføres eiermøter mellom fylkeskommunen og selskapet for å bidra til god kunnskap om og dialog med selskapet.

Jf. KS-anbefaling nr. 6

Revisors funn

- Oppnevning av eierrepresentant

I et IKS er det medlemmene av **representantskapet** som i første rekke representerer eierne. Ifølge *egenerklæring* fra eierrepresentant så sikres eierstyringen gjennom at fylkeskommunen utpeker sine medlemmer til representantskapet, men angir samtidig at «*ansvarlig fylkesråd utøver eierskapet i praksis.*» Som vist til innledningsvis i kapittel 1.2.2 så utgjør representantskapet fire medlemmer, der to er fra Troms og Finnmark fylkeskommune og to er fra Alta kommune, jf. tabelloversikt i nevnte kapittel. Representantskapets leder – Svein

Iversen (Krf) – og Reidun Mortensen (Sp), er begge innvalgt av Troms og Finnmark fylkeskommune i fylkestingets møte 19.10.2021³⁵, sak 72/21 «Valg til styrer, råd og utvalg». Mortensen ble i nevnte møte valgt til å erstatte Grethe Liv Olaussen (Sp), som i fylkestingets møte 19.10.2021, sak 71/21, søkte om og ble innvilget fritak fra politiske verv ut fylkestingsperioden. Før fylkessammenslåingen var Svein Iversen og Marianne Haukland innvalgt av Finnmark fylkeskommune for perioden 2015-2019, sammen med varamedlemmene Anita Haakegaard Pedersen og Ivar Pettersen. I dag har hver av eierne tre varamedlemmer til representantskapet i rangert rekkefølge, der Hugo Salomonsen, Anne Stokke og Jan Martin Rishaug er innvalgt av fylkeskommunen i nevnte rekkefølge. Sammensetningen av representantskapet fremkommer av selskapsavtalenes § 8, der det også er bestemt at representantskapet både velger egen leder, styreleder og nestleder til styret. I tillegg er det i § 9 angitt at representantskapet til sammen skal velge fire av fem medlemmer til styret, samt fire rangerte varamedlemmer til styret.

Foruten fylkeskommunens innvalgte medlemmer til representantskapet i selskapet, har fylkesrådet egen eierrepresentant. Ifølge egenerklæring fra eierrepresentant var fylkesrådmann Øystein Ruud eller annen ledelse i kultur- og miljøavdelingen den som var ansvarlig for Finnmark fylkeskommunes oppfølging av selskapet frem til fylkessammenslåingen. Etter fylkessammenslåingen ligger oppfølgingen av fylkeskommunens eierinteresser i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum under fylkesråd for plan, økonomi og kultur (først) / fylkesråd for økonomi og kultur (nå). Innledningsvis var dette fylkesråd Anne Toril Eriksen Balto (Sp), som i løpet av 2021 ble erstattet med fylkesråd Ronald Wærnes (Sp). Ansvar for eieroppfølgingen framkommer av *Fylkesrådets oppgaver og fullmakter, justeringer*, vedtatt av fylkesrådet i møte 15.09.2020, i sak 233/20. Det er i saksutredningen vist til at:

«Fylkesrådet som kollegium har tradisjonelt delegert representasjon i generalforsamlinger og utøvelse av eierskap til hver enkelt fylkesråd, innenfor rammen av den overordnede eierskapspolitikken som trekkes opp og utformes av fylkestinget og fylkesrådet. Fylkesrådsleder har hatt ansvaret for å følge opp fylkestingets samlede eierskapspolitikk og å utarbeide eierskapsmelding.»

Det fremgår samtidig av «Reglement for fylkesrådet i Troms og Finnmark», fastsatt av fylkestinget i Troms og Finnmark 28.10.2019, i sak 4/19, i punkt 2.2 om fylkesrådets oppgaver og myndighet, at «*fylkesrådet skal føre nærmere tilsyn med fylkeskommunens forvaltning og økonomi.*» Som øverste ledelse for den samlede fylkeskommunale administrasjon er fylkesrådet slik ansvarlig for å påse at fylkeskommunens eierinteresser forvaltes i tråd med fylkestingets vedtatte prinsipper for eierstyring. Det samme gjelder å påse at formål som fylkeskommunen har for sitt eierskap i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum overholdes, samt at forvaltningen av eierskapet er i tråd med de vedtak som er gjort med hensyn på å delta på representantskapets møter og eiermøter.

Det vises for øvrig til kapittel 3.1.1 der fylkesrådets møte 15.09.2020, sak 233/20 *Fylkesrådets oppgaver og fullmakter, justeringer* er nærmere redegjort for. Blant annet er det her angitt at **fylkesråd for plan, økonomi og kultur** har ansvar for Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum IKS.» Det samme gjelder nærmere omtale av fylkesrådets møte 29.06.2021, sak 204/21 *Reglement for delegering av myndighet fra Troms og Finnmark fylkesråd.*

³⁵ Møtedato i møtepapirer for fylkestinget er angitt 19.10.2021, men møtet gikk over flere dager og aktuelle sak ble behandlet 21.10.2021.

- Eiermøter

Eiermøte er et uformelt møte mellom representanter for Alta kommune og Troms og Finnmark fylkeskommune som eiere/deltakere og representanter for selskapets styre samt daglig leder i selskapet. I Troms og Finnmark fylkeskommunes eierskapsmelding fra 2020 er det i presentasjon av Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum, ikke angitt konkrete eierstyringsprinsipper for fylkeskommunen eierskap i selskapet utover de fem generelle prinsippene for eierstyring som er angitt innledningsvis i eierskapsmeldingen. Under overskriften «Vurdering av fylkeskommunens eierskap» er det imidlertid vist til at selskapet ivaretar forvaltningsoppgaver på vegne av fylkeskommunen, og videre at «**Årlige planer drøftes med fylkeskommunen og årlige rapporter leveres ved årets slutt.**» I *egenerklæring* fra **eierrepresentant** er det opplyst at det fra selskapet årlig blir rapportert til eierne gjennom årsmelding og årsregnskap med kommentarer. «*Det blir ikke fremlagt for fylkestinget som enkeltinstitusjon, men behandles overordnet i årsmelding, økonomiplan og regnskap.*» I tillegg opplyst at «*Årlige planer og langsiktige planer forelegges på eiermøte og i representantskapet.*»

Samme eierskapsmelding har i kapittel 1.5 «Utdyping av prinsippene»³⁶, under prinsipp nr. 3 om «**aktivt eierskap**», en nærmere redegjørelse for blant annet eiermøter. Her presiseres det at «*det skal jevnlig (minst en gang i året) gjennomføres eiermøter med de viktigste selskapene der fylkeskommunen har en dominerende eller stor eierandel.*». Eiermeldingen konkretiserer her at prinsippet om aktivt eierskap ikke bare gjelder formelle arenaer som generalforsamling (og representantskapets møter) med blant annet bevisst oppnevning og valg av representanter til selskapets styre, men også uformelle eiermøter.

Direktør i selskapet opplyste i *egenerklæringen* at det i perioden etter fylkessammenslåingen har blitt avholdt **ett slikt møte** (11.06.2021). Det ble samtidig vist til at disse møtene ble benevnt som «**samarbeidsmøte**» og ikke «eiermøte». Begrepet samarbeidsmøte var valgt for å synliggjøre at det er representantskapet som er det øverste besluttsende organ for selskapet. Det ble også opplyst at leder i representantskapet møter i disse samarbeidsmøtene.

I *egenerklæringen* fra **styret** ble det oppgitt at det normalt ble avholdt «*minst ett formelt eiermøte hvor administrasjonene (gjerne rådmenn/kommunedirektør) deltar.*» Styret opplyste videre at det i tillegg var dialogpunkter gjennom året på rent faglig nivå, angående daglig drift av verdensarv og andre oppgaver fylkeskommunen og selskapet har ansvaret for. **Eierrepresentant** opplyste i sin *egenerklæring* at det avholdes årlige eiermøter, der selskap, Alta kommune og Troms og Finnmark fylkeskommune deltar. Her blir større overordnede saker diskutert, blant annet planer, strategier og investeringer, status for prosjekter og gjensidig informasjon og orienteringer fra selskap og eierne. Samtidig ble det fra eierrepresentant informert at det ikke ble avholdt samarbeidsmøte(r) i 2020, uten at dette ble begrunnet. Revisor forutsetter at dette hadde sammenheng med Korona-pandemien.

Eierrepresentant oppgav i *egenerklæring* også at fylkeskommunen benyttet styringsarenaer som representantskapet, eiermøter og ved valg av styrerepresentanter, «*til aktiv eierstyring utover lovens krav til saker som må behandles, herunder drøfting av viktige eierstyringssaker, oppfølging av eierstrategi, jf. eierskapsmeldingen.*» Det ble også vist til evaluering av styrets arbeid. I tillegg ble det opplyst at fylkesråden sammen med representant fra administrasjonen deltar på eiermøtene.

³⁶ Utdyper de fem fylkeskommunale prinsippene for eierstyring som er vist til i kap. 1.4 i samme eierskapsmelding.

Revisor er tilsendt både **agenda og referat for samarbeidsmøtet** (eiermøtet) avholdt 11.06.2021. I *agendaen* er det oppgitt at møte avholdes 26.05.2021 kl. 12.00-15.00 på Alta Museum, med forbehold om at smittesituasjon ville kunne medføre at møtet måtte avholdes via Teams. Agendaen angir også deltakere – herunder daværende fylkesråd for plan, økonomi og kultur – samt sakliste på fire saker. De tre første sakene var orienteringssaker fra henholdsvis VAM (Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum), Alta kommune og Troms og Finnmark fylkeskommune. Sak 4 var *eventuelt*. I egenerklæring fra eierrepresentant er det opplyst at det planlagte møtet 26. mai ikke kunne gjennomføres grunnet lokalt smitteutbrudd i Alta. Det ble derfor samme dag istedenfor avholdt et digitalt *informasjonsmøte* på Teams, med informasjon til «ny» fylkesråd. Deltakere fra fylkeskommunen var ansvarlig fylkesråd Anne Toril Eriksen Balto, assisterende seksjonsleder Monica Dahl, museumsrådgiver Petter Snekkestad og fylkeskommunens verdensarvkontakt Kristin Foosnæs. Fra selskapet møtte direktør og styreleder. Vi er ikke forelagt referat fra dette møtet. Samarbeidsmøtet ble avholdt 11. juni. I *referatet* ser vi at møtet ble avholdt fysisk på møterommet ved Alta Museum, og det er innledningsvis angitt at «**Dette er møter som gjennomføres med jevne mellomrom.**» Samtlige av deltakerne oppgitt i agendaen deltok også på møtet, og var som følger:

Troms og Finnmark fylkeskommune (revisors utheving av navn)³⁷:

- **Anne Toril Eriksen Balto**, fylkesråd for plan, økonomi og kultur
- Monica Dahl, ass seksjonsleder
- Petter Snekkestad, spesialrådgiver museer
- **Kristin Foosnæs**, arkeolog/rådgiver

Alta kommune:

- Bjørn Atle Hansen, rådmann
- Tor Helge Reinsnes Moen, virksomhetsleder kultur

Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum

- Svein O. Iversen, leder av representantskapet
- Alex Bjørkman, styreleder
- Jan S. Dølvør, direktør
- Max Saltykov, økonomiansvarlig

Fylkeskommunen deltok dermed både med daværende ansvarlig fylkesråd for eierstyringen i selskapet, og representant for nåværende ansvarlig fylkesråd (revisors kontaktperson i fylkeskommunen i denne eierskapskontrollen). Under sak 3 orienterte fylkeskommunen – som eneste sak – om *regionsreformen, ny organisering*. Følgende forhold ble orientert om:

Utklipp 2: Orienteringssaker fra Troms og Finnmark fylkeskommune (Sak 3-2021)

- a. Regionreformen, ny organisering
 - Etter sammenslåingen har fylkeskommunen en parlamentarisk styringsmodell hvor fylkesråd for plan, økonomi og kultur har det politiske ansvaret for det som angår museumssektoren. Administrativt er arbeidet forankret i seksjon for kulturarv.
 - Det er overført en del oppgaver fra Riksantikvaren, for eksempel knyttet til fartøyvern.
 - Det vil komme nye modeller for bevaringsstrategier på nasjonalt hold.
 - Det finnes mulighet til å søke støtte til prosjekter knyttet til bærekraft og reiseliv under ordningen Arktis 2030.

³⁷ Nevnte fylkesråd er høsten 2021 erstattet med ny fylkesråd fra samme parti, men er nå betegnet *fylkesråd for økonomi og kultur*. Kristin Foosnæs har vært revisors kontaktperson fra TFFK, og har også opptrådt som representant for fylkeskommunens eierrepresentant ved utfylling av egenerklæringskjema.

Under sak 2 ble følgende to forhold orientert om i fra Alta kommune:

Utklipp 3: Orienteringssaker fra Alta kommune (Sak 2-2021)

- a. Husleieavtalen
 - Alta kommune orientert om husleieavtalen og om en sak som er fremmet for politisk behandling om å sette av kr 900.000 eks mva til utvendig vedlikehold av bygget. Den eldste delen av bygget har ikke blitt malt siden det ble ført opp (1991), og kommunen ønsker nå å oppgradere bygget slik at det fremstår slik et museumsbygg bør være.
- b. Fylkeskommunens rolle i forhold til drift og finansiering
 - Alta kommune tok opp at de mener at den økonomiske belastningen er ulikt fordelt mellom eierne av VAM. De gir et høyere årlig tilskudd enn TFFK, og forvalter bygningsmassen og utarealene ved museet.

Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum (VAM) hadde under sak 1 en utfyllende orientering om saker siden sist møte, samt saker som «det jobbes med nå og fremover.» Følgende åtte saksforhold (a-h) ble orientert om:

Utklipp 4: Orienteringssaker fra VAM (Sak-1)

- a. Status for verdensarvprosjektene
 - Det jobbes videre med forvaltning og formidling knyttet til Bergkunsten i Alta og Struves meridianbue.
 - Verdensarvrådene er ikke operative, da det skal gjennomføres en ny behandling av representanter fra TFFK. De faglige samarbeidsorganene (Forvaltningsgruppen og Faglig råd) er operative.
 - Det jobbes med å etablere et autorisert besøkssenter/verdensarvsenter for Struves meridianbue i et forprosjekt som ledes av Gjenreisningsmuseet i Hammerfest.
 - Det er viktig at alle har oppmerksomhet rundt planer og utviklingstiltak som kan true verdensarvene.
- b. Basisutstillingen
 - Anbudet for fase 2 og 3 gikk til en gruppe bestående av Kvorning (Danmark), Bright (Norge) og Gagarin (Island). Rammen må kontrakten er 5,2 mill. Ferdigstillelsesfrist 15. mai 2022, tentativ åpning 1. juni 2022.
 - Det er sendt søknad til både Alta kommune og TFFK om finansiering.
 - Det er sendt søknad til Nasjonale kulturbygg for både fase 2, 3 og 4. Det ble avslag i fjor, men det er søkt igjen i år.
- c. Museumsmeldingen
 - Ved VAM har man et positivt inntrykk av Museumsmeldingen.
- d. Strategiplanen
 - Det er utviklet en ny strategiplan for VAM. Den gjelder for 2020-2030, og er godkjent av både styret og representantskapet.
- e. Koronasituasjonen; håndtering, konsekvenser og utsikter framover
 - Det er stor spenning knyttet til hvordan besøket ved museet blir i 2021. Det er budsjettet med ca 25 000 besøkende, men det er usikkert hvordan situasjonen blir.
 - VAM har fått kompensasjonsmidler fra KUD. Derfor har man valgt å ta inn sommeransatte og ha et tilnærmet normalt tilbud i sommer selv om besøksgrunnlaget er usikkert.
- f. Arealbehov fremover
 - Museets bygningsmasse er omtrent fullt utnyttet, og det vil kunne bli behov for mer plass til både kontorer, utstillingslokaler, formidlingsrom og magasin. Det ble derfor orientert om at det er innledet en prosess for å se om det kan være mulig å realisere en utvidelse av bygningsmassen.
- g. Økonomi, finansiering og økonomiplan
 - Det ble vist til årsregnskap og årsberetning, som er vedtatt og fastsatt i styret og representantskapet.
 - Det ble orientert om at VAM ser ut til å komme svakere ut enn andre sammenlignbare museer når det gjelder samlet driftstilskudd fra lokalt/regionalt nivå og statlig nivå. Det kan ligge historiske årsaker til dette, herunder konsolidering, men det gjør at mer usikre finansieringer (prosjektinntekter, markedsinntekter) utgjør ca 65 % av VAMs finansiering (i et «normalår», før korona).
- h. Annet
 - VAM har sendt to søknader til Kulturrådets treårige utviklingsprogram for museer. Den ene heter «Ulike rom – rom for ulikhet», og fokuserer

Referatet fra møtet viser ellers at det ikke ble behandlet saksforhold under sak 4 – eventuelt. Selskapets direktør var oppgitt som referent.

Revisors vurderinger

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurdering at kriteriet om at *fylkestinget oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet (representantskapet), og at det samtidig oppnevnes minst to varamedlemmer for å unngå at fylkeskommunen ikke er representert når saker skal avgjøres av representantskapet, er oppfylt.*

Revisors vurdering er samtidig at kriteriet om at *det jevnlig bør gjennomføres eiermøter mellom fylkeskommunen og Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum for å bidra til god kunnskap om og dialog med selskapet, er oppfylt.* Revisor bemerker imidlertid at det fra direktør i egenerklæring 07. januar 2022 ble opplyst at det bare var avholdt *ett* samarbeidsmøte (eiermøte) etter fylkessammenslåingen. Dette ble avholdt 11.06.2021, og det er således ikke fullt samsvar mellom opplysninger om årlige eiermøte gitt i egenerklæring fra styret og eierrepresentant. Eierrepresentant har dog vist til at det ikke ble avholdt eiermøte i 2020, uten at dette ble begrunnet. Revisor vektlegger samtidig er det innledningsvis i referat fra angitte samarbeidsmøte opplyst at slike møter gjennomføres med jevnlige mellomrom. Det er også lagt vekt på at 2020 var preget av Korona-pandemien, og kan ha medvirket til at møte ikke ble avholdt.

3.1.8 Representantskap og aktiv eierstyring

Representantskapet skal innkalles av representantskapets leder når det er nødvendig for behandling av en sak som etter loven her eller selskapsavtalen skal behandles av representantskapet, og når det ellers er nødvendig for behandling av en bestemt sak. Innkalling til representantskapsmøte skal skje med minst fire ukers varsel og skal inneholde *sakliste*. Representantskapets leder kan innkalle representantskapet med kortere frist i tilfeller hvor dette er påtrengende nødvendig. *Innkallingsfrist* til representantskapets møter bør tas inn i selskapsavtalen.

Jf. IKS-loven § 8, KS-anbefaling nr. 8

Møteleder skal sørge for at det føres protokoll for representantskapets møter, som underskrives av møteleder og to av representantskapets medlemmer som velges ved møtets begynnelse. Medlemmene kan benytte elektronisk signatur for å signere protokollen. Styrets medlemmer og daglig leder har rett til å få sitt syn på en sak innført i protokollen.

Jf. IKS-loven § 9 siste ledd

Representantskapet skal vedta selskapets budsjett for kommende kalenderår, og skal en gang i året vedta selskapets økonomiplan, samt fastsette selskapets regnskap og årsberetning.

Jf. IKS-loven § 18 første ledd, § 19 første ledd, § 27 andre ledd

Vedtak om å avhende eller pantsette fast eiendom eller andre større kapitalgjenstander, eller investeringer som er av vesentlig betydning for selskapet eller en eller flere av deltakerne, må treffes av representantskapet etter forslag fra styret.

Jf. IKS-loven § 25 nr. 1 og 2

Styrets leder og daglig leder har plikt til å være til stede på representantskapets møter med mindre det er åpenbart unødvendig, den enkelte sak bestemmer noe annet eller det foreligger gyldig forfall. I sistnevnte tilfelle skal det utpekes en stedfortreder.

Jf. IKS-loven § 9 syvende ledd

Revisors funn

- Innkallingen til og avholdelse av representantskapets møter (2019-2021)

Ifølge eierrepresentants egenerklæring er det etter fylkestingsvalget 2019 avholdt syv representantskapsmøter ved utgangen av 2021. I april møtene er *årsregnskap og årsberetning* vedtatt, mens *revidert årsbudsjett* er vedtatt i desember-møtene. Møtet 30.06.2021 var et ekstraordinært hastemøte som behandlet sak om kjøp av eiendom, og i slike saker er det gitt mulighet i IKS-loven å ha kortere innkallingsfrist enn fire uker. Innkallingen og avholdelse av disse møtene fremkommer av tabellen under:

Figur 1: Innkallingsdato og møtedato representantskapets møter (2020-2021)

Innkallingsdato	Møtedato	Minst fire ukers innkallingsfrist
16.11.2021	21.12.2021	Ja
28.06.2021	30.06.2021	Nei (hastemøte på Teams)
22.03.2021	26.04.2021	Ja
13.11.2020	14.12.2020	Ja
10.08.2020	14.09.2021	Ja
27.03.2020	27.04.2020	Ja

Møtet som ble avholdt 30.06.2021 var en ekstraordinær hastesak (sak 9/2021) knyttet til mulighet for kjøp av eiendommen Moreneveien 25. (der verdensarv lokaliteten «Storsteinen» ligger). Her var innkallingen fra representantskapets leder bare to dager før møtet ble avholdt digitalt på Teams. Dette møtet i representantskapet ble betraktet som «påtrengende nødvendig», og derfor også gjeldende for unntaksregelen i IKS-loven § 8 som gir mulighet for kortere innkallingsfrist enn de fire ukene hovedregelen bestemmer. Sakstittel var «Endring av bruk av egenkapital i forhold til vedtatt økonomiplan.», og innkallingen viste også til unntaksbestemmelsene i IKS-loven for innkallingsfrist.

Innkallingen til første møte i representantskapet i 2020 var fra selskapets direktør og ikke representantskapets leder, men dette var begrunnet i innkallingen med: «*Innkallingen skal ut en måned før møtet, og den vil normalt være signert representantskapets leder. Siden alle medlemmene er valgt fra nytt denne gangen, signerer direktør etter dialog med sist valgte leder.*» Samtlige innkallinger til representantskapets møter i 2020 og 2021 inneholder sakliste.

Det fremkommer ingen bestemmelser om innkallingsfrist til representantskapets møter i selskapsavtalen.

- Protokoll fra representantskapets møter (2020-2021)

For samtlige av de seks møtene avholdt i representantskapet i løpet av 2020 og 2021 er det ført protokoll. Protokollene gir oversikt over tid, sted, hvem som møtte og saker som var behandlet. Samtlige protokoller var også underskrevet, men for møter avholdt digitalt på Teams var det elektronisk godkjente signeringer av *samtlig*e møtende deltakere fra representantskapet. Det fremkommer ikke av protokollene at det ved møtets begynnelse er valgt møteleder og minst to av representantskapets medlemmer til å signere protokollen, men praksis er at samtlige møtende har skrevet under.

- Vedta budsjett, økonomiplan, årsregnskap og årsberetning

Protokoller fra representantskapets møter viser at styrets forslag til *budsjett* for 2022 (sak 13/2021) og styrets forslag til *økonomiplan* for 2022-2025 (sak 12/2021) ble behandlet og vedtatt uten endringer i representantskapets møte 21.12.2021. Fastsettelse av *årsregnskap og årsberetning for 2020* ble vedtatt i representantskapets møte 26.04.2021, sak 3/2021. Vedtak ble for begge gjort uten endringer i forhold til styrets forslag.

Protokoller fra representantskapets møter viser at styrets forslag til *budsjett* for 2021 (sak 12/2020) og styrets forslag til *økonomiplan* for 2021-2024 (sak 11/2020) ble behandlet og vedtatt uten endringer i representantskapets møte 14.12.2020. I tillegg ble *revidert budsjett for 2020* behandlet i sak 9/2020. Fastsettelse av *årsregnskap og årsberetning for 2019* ble vedtatt i representantskapets møte 27.04.2020, sak 4/2020. Vedtak ble for begge gjort uten endringer i forhold til styrets forslag.

- Investeringer og pantsettelser av vesentlig økonomisk betydning

Vedtak om å avhende eller pantsette fast eiendom eller andre større kapitalgjenstander, eller investeringer som er av vesentlig betydning for selskapet eller en eller flere av deltakerne, må treffes av representantskapet etter forslag fra styret. I perioden 2020 og 2020 er det opplyst at det er gjennomført én større investering av eiendommen Moreneveien 25 der Storsteinen ligger. Denne saken ble hastebehandlet med innkalling to dager før avholdt møte 30.06.2021 på Teams, som sak 9/2021 - *Endring av bruk av egenkapital i forhold til vedtatt økonomiplan*. Det er i protokollen fra møtet vist til at styret behandlet saken i ekstraordinært møte 28. juni med følgende vedtak:

Utklipp 5: Styrevedtak 30.06.2021

1. Styret godkjenner at VAM tar en sentral rolle i et offentlig utkjøp av Moreneveien 25 for å sikre et offentlig eierskap til en eiendom med en så sentral del av verdensarven Bergkunsten i Alta.
2. Etter styrets oppfatning er det primært verne- og forvaltningsmyndighetene på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå som bør finansiere et slikt utkjøp. Dette dreier seg ikke om en eiendomsinvestering for et museum/verdensarvsenter, men sikring av verdensarv. Riksantikvaren har bekreftet at de bidrar med 3 mill i finansiering, og styret i VAM har en forventning om at også eierne Alta kommune og Troms og Finnmark fylkeskommune bidrar med finansiering for å sikre verdensarven.
3. Det vil ligge positive muligheter for VAM knyttet til et offentlig utkjøp, og det kan ligge positive driftsinntekter i en periode dersom den offentlige finansieringen blir høy. Derfor godkjenner styret at VAM også går inn med egenkapital i et utkjøp.
4. For å unngå at egenkapitalen og handlefriheten for andre investeringer reduseres for mye, og for å ivareta punkt 2 ovenfor, gir styret administrasjonen en fullmakt til å gå inn med inntil 3,5 mill i egenkapital, hvorav minst 1 mill trekkes av lånerammen.
5. Styret godkjenner at VAM kan stå som kjøper og eier av Moreneveien 25 under forutsetning av at det foreligger skriftlig forpliktende offentlig finansiering innenfor en tidsramme på tre år som gjør at kjøpet kan gjennomføres med et bidrag fra VAM i tråd med fullmakten i punkt 4.
6. Styreleder og administrasjon gis fullmakt til videre forhandlinger med Riksantikvaren, eierne, megler og selger av Moreneveien 25.
7. Styrets vedtak i punkt 1-6 forutsetter at representantskapet godkjenner denne endringen av bruk av egenkapital i forhold til den vedtatte økonomiplanen for perioden 2021-2025.

Representantskapet gav tilslutning til dette, og understreket viktigheten av å sikre verdensarven, og gav i eget møte følgende vedtak (sitat):

1. Representantskapet i VAM ser det som nødvendig å sikre verdensarven. Etter representantskapets oppfatning er det primært verne- og forvaltningsmyndighetene på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå som bør finansiere et slikt utkjøp. Dette dreier seg ikke om en eiendomsinvestering for et museum/verdensarvsenter, men sikring av verdensarv. Riksantikvaren har bekreftet at de bidrar med 3 mill i finansiering, og representantskapet i VAM har en forventning om at også eierne Alta kommune og Troms og Finnmark fylkeskommune bidrar med finansiering for å sikre verdensarven.
2. Representantskapet godkjenner at Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum IKS kan anvende inntil 4,5 mill til å gjennomføre en investering for å sikre verdensarv lokaliteten «Storsteinen», hvorav minst 1 mill trekkes av lånerammen på totalt 3 mill. Det forutsettes at det fremlegges et forslag til revidert økonomiplan for perioden 2021-2025 på neste ordinære møte i representantskapet.

- Styreleder og daglig leders deltakelse i representantskapets møter (2020-2021)

Fra protokollene fremkommer det at både daglig leder og styreleder har deltatt på samtlige av de seks avholdte møtene i representantskapet i 2020-2021. I tillegg deltok også selskapets økonomiansvarlig på ett antall møter.

- Eierrepresentants deltakelse på representantskapets møter (2020-2021)

Ut fra protokollene fra representantskapets møter i 2020 og 2021 fremgår det at fylkestingets to utnevnte medlemmer av representantskapet begge møtte på samtlige møter. Revisor er informert om at disse er Troms og Finnmark fylkeskommunes eierrepresentanter på disse møtene, og at fylkesråd for økonomi og kultur ikke deltar på disse møtene men deltar på eiermøtene (samarbeidsmøtene). I referat fra eiermøte avholdt i juni 2021 fremgår det at nevnte fylkesråd – sammen med tre andre fra fylkeskommunen – deltok på dette møtet.

I egenerklæring fra fylkeskommunens eierrepresentant ble det opplyst at «*fylkeskommunens eierrepresentanter deltar på representantskapets møter.*» Ut fra det som fremkommer av opplysninger i avsnittet foran innebærer det at det er fylkestingets to utnevnte medlemmer av representantskapet det her vises til. Det ble i egenerklæringen også informert om at fylkeskommunen gjennom deltakelse i representantskapet også var involvert ved valg av medlemmer til styret.

Revisors vurderinger

Med bakgrunn i det foregående har revisor gjort følgende vurderinger.

Revisor vurderer kriteriet om at *representantskapet skal innkalles av representantskapets leder når det er nødvendig for behandling av en sak som etter loven her eller selskapsavtalen skal behandles av representantskapet, og når det ellers er nødvendig for behandling av en bestemt sak. Innkalling til representantskapsmøte skal skje med minst fire ukers varsel og skal inneholde sakliste*, er **oppfylt**. Revisor bemerker dog at andre møte avholdt i 2021 var gitt innkalling bare to dager før, men dette var en hastesak som kommer inn under unntaksbestemmelsene for innkallingsfrist i IKS-loven. Det bemerkes også at innkalling til første møte var fra selskapets direktør og ikke representantskapets leder, men dette var begrunnet i innkallingen. Videre vurderer revisor at kriteriet om at *innkallingsfrist til representantskapets møter bør tas inn i selskapsavtalen*, **ikke er oppfylt**. Vurderingen er begrunnet i at selskapsavtalen ikke angir krav om denne typen frist.

Revisor vurderer kriteriet om at *møteleder skal sørge for at det føres protokoll for representantskapet, som underskrives av møteleder og to av representantskapets medlemmer som velges ved møtets begynnelse, der medlemmene kan benytte elektronisk signatur for å signere protokollen*, **i stor grad er oppfylt**. Revisor begrunner vurderingen med at det er lagt vesentlig vekt på at samtlige protokollene er underskrevet av alle møtende medlemmene fra representantskapet. Det er derimot ikke opplysninger som viser at det er valgt møteleder og representanter til å underskrive protokollen ved møtets begynnelse, noe som gjør at kriteriet ikke vurderes som fullt ut oppfylt da dette er et lovbestemt krav.

Revisor vurderer at kriteriet om at *representantskapet skal vedta selskapets budsjett for kommende kalenderår, og skal en gang i året vedta selskapets økonomiplan, samt fastsette selskapets regnskap og årsberetning*, er **oppfylt**.

Revisor vurderer at kriteriet om at *vedtak om å avhende eller pantsette fast eiendom eller andre større kapitalgjenstander, eller investeringer som er av vesentlig betydning for selskapet eller en eller flere av deltakerne, må treffes av representantskapet etter forslag fra styret*, er **oppfylt**. Revisor bemerker at det ikke gjort undersøkelser i selskapet av hvorvidt det er gjort flere slike disposisjoner. Vurderingen er basert på at saksbehandlingsregler synes fulgt for den investeringen som vi har fått opplysninger om.

Revisors vurdering er at kriteriet om *styreleders og daglig leder plikt til å være til stede på representantskapets møter* også er **oppfylt**. Revisor bemerker samtidig at Troms og Finnmark fylkeskommunes to medlemmer av representantskapet også har deltatt på samtlige av møtene avholdt i 2020 og 2021, og slik bidratt til en aktiv eierstyring av selskapet.

3.1.9 Styrets sammensetning og kompetanse

Bruk av valgkomité ved valg av styrer i kommunalt og fylkeskommunalt eide selskaper bør fastsettes i selskapsavtalen.

Jf. KS-anbefaling nr. 10.

Eier bør gjennom selskapets eierorgan sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskapets formål og virksomhet. Habilitetsspørsmål bør vurderes ved valg av styremedlemmer.

Jf. KS-anbefaling nr. 9

Selskapet skal ha ett styre på minst tre medlemmer som velges av representantskapet foruten der ansatte har rett til å kreve styremedlemmer, der leder og nestleder velges av representantskapet dersom ikke annet fremkommer av selskapsavtalen. Daglig leder eller representantskapsmedlem kan ikke være medlem av styret. I selskap med flere enn 30 ansatte kan et flertall av de ansatte kreve at ett styremedlem og en observatør med varamedlemmer velges av og blant de ansatte.

Jf. IKS-loven § 10

Eierorganet skal etterstrebe balansert kjønnsrepresentasjon i styret. Kjønnbalansen skal sikres både blant de faste medlemmene til styret og blant varamedlemmene.

Jf. KS-anbefaling nr. 11, IKS-loven § 10 første ledd, jf. asl. § 20-6

Eier bør anbefale styret jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet. Styret bør etablere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse, herunder:

- Foretar en årlig egenevaluering.
- Vurderer behovet for ekstern styreopplæring. Nye styremedlemmer skal gis opplæring om ansvar, oppgaver og rollefordeling.
- Fastsetter en årlig plan, herunder møteplan for sitt arbeid med vekt på mål, strategi og gjennomføring
- Gir en samlet redegjørelse for selskapets styring og ledelse i en årsrapport

Jf. KS-anbefaling nr. 12

Revisors funn

- Selskapsavtalefestet bruk av valgkomité

Gjennomgang av selskapsavtalen viser at det ikke er direkte bestemmelser om bruk av valgkomité ved valg av styret i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum. Det fremkommer av § 8 om representantskapet imidlertid at «representantskapet velger styreleder og nestleder.» I tillegg angir § 9 om styret, under punkt 1 om styrets sammensetning, at fire av fem styremedlemmer og fire rangerte varamedlemmer skal velges av representantskapet. Det femte styremedlemmet og femte varamedlemmet skal velges av og blant de ansatte.

Selskapsavtalen har med andre ord ingen direkte bestemmelser om bruk av valgkomité som innstiller styremedlemmer for valg til styret. Imidlertid kan det **implisitt forstås** som at representantskapet innehar denne funksjonen, noe som blant annet også fremkommer av protokoller for de møter i representantskapet der det er valg av styremedlemmer. I protokoll fra møtet 27.04.2020 er det under sak 5 - **valg av styre** – angitt at «Representantskapet er også

selskapets valgkomite.» I egenerklæring fra eierrepresentant er det også angitt at «representantskapet er selskapets valgkomite.», og at fylkestinget er den som velger fylkeskommunens medlemmer til representantskapet.

- Eiers sikring av styrekompetanse i forhold til selskapets formål og virksomhet

Eierskapsmeldingen fra 2020 viser i prinsipp for eierstyring nr. 4: «Styrer – valg, sammensetning og krav til medlemmene», til at «styrene i selskapene som Troms og Finnmark fylkeskommune er medeier i skal være sammensatt med en så helhetlig kompetanse som mulig i forhold til selskapets ståsted og forventede videre utvikling.» Det vises videre til at det er eiers ansvar å sørge for at styrekompetansen er tilpasset det enkelte selskap, og at fylkeskommunen skal være pådriver for å sikre rett og komplementær kompetanse, herunder representerer et relevant mangfold i både bakgrunn og kompetanse ut fra formålet med selskapet.

I kapittel 1.2.2 er det i tabell 3 og 4 gitt en oppstilling over henholdsvis styrets medlemmer og varamedlemmer til styret. Her er også den enkeltes tilknytning angitt, noe som i noen grad også reflekterer relevant kompetanse i forhold til selskapets virksomhet. Ett av styremedlemmene og ett av varamedlemmene er oppnevnt av og blant de ansatte i selskapet.

I egenerklæringen opplyste eierrepresentant at styreinstruksen fra 2021 angir kompetansekrav til styrets medlemmer, herunder at medlemmene skal ha kjennskap og forståelse av foretaket og alle forhold som omgir foretaket. Eierne har definerte formål med selskapet, men eierrepresentant oppgav at det i praksis var selskapet som gav opplæring til styrets medlemmer.

- Styresammensetting

Selskapet har ett styre på fem medlemmer og fem varamedlemmer, der ett styremedlem og ett varamedlem er valgt av og blant de ansatte. Fire av de fem styremedlemmene – herunder leder og nestleder, samt de fire rangerte (numeriske) varamedlemmene er valgt av representantskapet. Styrets sammensetning er i tråd med bestemmelsene i selskapsavtalen § 8 og 9. Verken direktør (daglig leder) eller medlemmer av representantskapet er medlemmer av styret. Selskapet hadde ifølge styrets årsberetninger for 2019 og 2020 under 30 årsverk (henholdsvis 27 og 28 årsverk), men antall ansatte inklusive de med mindre stillingsbrøker – herunder vikariater – har normalt vært i overkant av 30 ansatte, og således innenfor krav om ansattrepresentant etter IKS-lovens § 10. Selskapsavtalens § 9 nummer 1 setter som krav at ett styremedlem og ett varamedlem skal velges av og blant de ansatte.

- Vurdering av habilitet ved valg av styremedlemmer

I eierskapsmeldingen fra 2020 er det under utdyping av prinsipp for eierstyring nr. 4 (s.9), vist til krav og forventninger til styret og det enkelte styremedlem. Her er følgende presisert:

«Styreverv er personlig, dvs. at de enkelte styremedlemmene ikke representerer partier, fylkeskommunen eller andre interesser, men skal ivareta selskapets interesser innenfor de rammer som er gitt, men også veie dette opp mot hensynet til at selskapet inngår i en samfunnsmessig helhet av fylkeskommunenes oppdrag, ansvar og rolle.»

Troms og Finnmarks fylkeskommune har sammen med Alta kommune, gjennom representantskapet og etter §§ 8 og 9 i selskapsavtalen, plikt til å velge fire av fem medlemmer både til styret og som varamedlemmer til styret. Styreleder og nestleder til styret er blant de som skal velges av representantskapet. Fylkeskommunen har med sine to av fire medlemmer i representantskapet dermed betydelig innflytelse ved valg av medlemmer til styret og valg av

vararepresentanter til styret. Ut fra den informasjon vi er gitt, og dokumenter som ellers er gjennomgått, har vi ikke noen holdepunkter for at det skulle være problematikk med habilitet. Det er i reglement for fylkesrådet i Troms og Finnmark i punkt 3.2 gitt følgende habilitetsregler:

«Fylkesrådets medlemmer har ikke adgang til å være med i styrer og råd i næringslivet, forretningsdrift, organisasjoner, foreninger mv. som driver virksomhet som har betydning for Troms og Finnmark fylkeskommunes politikk eller økonomi.»

Videre er det også vist til at habilitetsreglene i kommuneloven og forvaltningsloven gjelder.

I styreinstruks fra 2021 er det i kapittel 3.6 angitt bestemmelser om inhabilitet, men omhandler ikke valgbarhet til styret – noe som heller ikke fremkommer andre steder i instruksene. Det er heller ingen bestemmelser om dette angitt i selskapsavtalen.

Eierrepresentant oppgav i egenerklæring at *«Fylkeskommunen følger de til enhver tid gjeldende valgbarhetsbegrensninger og habilitetsbestemmelser. Dette fremkommer av eierskapsmeldingen.»*

- Kjønnbalanse i styret

Av eierskapsmelding fra 2020 er det under prinsipper for eierstyring nr. 4, angitt at *«balansert kjønnsrepresentasjon skal etterstrebes»*. Der fylkeskommunen har aksjemajoritet er det krav om minst 40 % kjønnsrepresentasjon, og fylkeskommunen vil tilstrebe en mest mulig lik kjønnsfordeling i styrene.

IKS-loven § 10 første ledd viser til at reglene i aksjelovens § 20-6 om representasjon av begge kjønn gjelder. Av aksjeloven § 20-6 første ledd nr. 2 fremkommer det at for styrer med fire eller fem medlemmer, skal minst to av hvert kjønn være representert. Av første ledd nr. 5 vises det til at tilsvarende regler også gjelder ved valg av varamedlemmer. Selskapsavtalens § 9 har også angitt at ett styremedlem og ett varamedlemmer skal velges av og blant de ansatte.

I kapittel 1.2.2 er det i tabell 3 og 4 gitt en oversikt over henholdsvis styrerepresentanter og vararepresentanter til styret i selskapet. Av de fem representantene til styret er tre kvinner – herunder styrets nestleder, og to menn – herunder styrets leder. Av de fem vararepresentantene til styret er også tre kvinner og to menn. Ansattes representant i styret og som varamedlem er begge kvinner.

- Styrets vurdering av egen kompetanse, og rutiner for sikring av nødvendig kompetanse

Av fylkeskommunens eierskapsmelding fra 2020 er det i utdyping av prinsipp for eierstyring nr. 4, også vist til at *«fylkeskommunen anbefaler styret selv jevnlig vurderer egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet. Styret bør her legge til grunn KS anbefalte rutiner for å sikre nødvendig kompetanse.»* Det vises deretter til de konkrete anbefalingene til KS, herunder anbefaling om jevnlig evaluering av egen kompetanse. I egenerklæringen fra **eierrepresentant** er det angitt at fylkeskommunen anbefaler at styret selv jevnlig vurderer egen kompetanse ut fra formålet med selskapet, og viser her til eierskapsmeldingen. Det er videre opplyst at for å sikre nødvendig kompetanse i styret er styret anbefalt å opprette styreinstruks.

På spørsmål om det fra eier er satt føringer til styrets kompetanse og sammensetning, har **styret** i sin egenerklæring svart at *«Dette spørsmålet må rettes til representantskapet. Styret er ikke informert om dette.»* Forespurt om fylkeskommunens prinsipper for eierstyring (i eierskapsmeldingen) er **gjort kjent for styret og administrasjonen**, opplyste eierrepresentant

i egenerklæringen at «*Det opplyses på eiermøter om generelle forhold, herunder eierskapsmelding/eierstrategier.*» Eierrepresentant oppgav videre at det fra fylkeskommunen de siste årene ikke er gjennomført eierevaluering av styret og/eller av styrets kompetanse.

Hva gjelder **om styret har etablert rutiner for å sikre nødvendig kompetanse**, er det i egenerklæringen fra eierrepresentant vist til at «*Blant rutinene som det anbefales at styret oppretter for å sikre utvikling av nødvendig kompetanse er fastsettelse av styreinstruks.*» Foruten den instruks for styret som følger av selskapsavtalens § 9 punkt 2 – styrets oppgaver og ansvar – er det av administrasjonen og styret i fellesskap utarbeidet egen styreinstruks som ble vedtatt av representantskapet i sak 6/2021. Dette var ifølge opplysninger gitt i oppstartsmøte til denne eierskapskontrollen første gang en slik selvstendig styreinstruks var blitt utarbeidet, selv om dette hadde vært foreslått av styret og igangsatt av tidligere administrativ leder noen år tilbake.

I styreinstruksens kapittel 3.8 er det angitt generelle faglige krav til styremedlemmer som samsvarer med krav om kompetanse i forhold til selskapets behov. I kapittel 3.5 er det gitt en oversikt over hvilke saker som skal behandles i hvert enkelt styremøte og i ulike møter gjennom året (årshjul). Følgende faste styresaker er nevnt:

Utklipp 6: Styresaker som skal behandles på styret møter (årshjul)

Faste saker:

Hvert møte:

- Underskrift av protokoll fra forrige møte
- Daglig leders rapportering av perioderegnskap og budsjett
- Daglig leders orientering om selskapets drift, herunder HMS

Årlig:

- Februar: Årsregnskap med styrets beretning
- Februar: Evaluering av styrets og daglig leders arbeid
- Oktober/november: Neste års budsjett
- Oktober/november: Økonomiplan for de neste 4 år

I tillegg kommer enkeltsaker etter behov.

(Kilde: Styreinstruks for styret i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta museum IKS)

I tillegg er det opplyst at styret har *evaluert egen kompetanse* i forhold til eiernes formål med selskapet. Dette ble gjort i 2021, og ble på oppstartsmøte til eierskapskontrollen sagt å være ment å danne grunnlag for rapportering om kompetansebehov overfor representantskapet. Nevnte egevaluering avdekket ikke kompetansemangler som gjorde det nødvendig å rapportere om kompetansebehov til representantskapet.

Vedlagt selskapets årsregnskap for 2018-2020 fra Brønnøysundregistrene er også **årsberetninger** fra styret i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum. Årsberetningene har gjennomgående gitt opplysninger om følgende forhold: *virksomhetens art, rettvise oversikt over utvikling og resultat, markedsmessig og økonomisk utvikling, forsknings- og utviklingsaktiviteter, formidling, forvaltning (bergkunsten i Alta, Struves meridianbue, samlingsforvaltning) , organisasjon, ytre miljø, fremtidsutsikter og om forutsetninger for fortsatt drift.*

Revisors vurderinger

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurderinger til de enkelte kriteriene som følger:

Revisor vurderer at kriteriet om at *bruk av valgkomité ved valg av styret i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum bør fastsettes i selskapsavtalen*, **ikke er oppfylt**. Revisor begrunner vurderingen med at det verken i selskapsavtalen eller i praksis er opprettet egen valgkomite, men at representantskapet selv opptrer som valgkomite. Representantskapet er etter selskapsavtalens §§ 8 og 9 også den som *velger* medlemmene til styret og varamedlemmene til styret – foruten de som velges av og fra de ansatte.

Revisor vurderer at kriteriet om at *eier bør gjennom selskapets eierorgan sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskapets formål og virksomhet*, er **oppfylt** hva gjelder styret i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum. Revisor har i vurderingen vektlagt den kompetanse som de enkelte medlemmer av styret synes å inneha som følge av deres tilknytning, jf. det som fremkommer av tabell 3 og 4 i kapittel 1.2.2.

Revisor har også vurdert at kriteriet om *habilitetsspørsmål er vurdert ved valg av styremedlemmer*, er **oppfylt**. Revisor har i vurderingen lagt avgjørende vekt på informasjon gitt i egenerklæring fra eierrepresentant. Det er også vektlagt at det ikke er fremkommet opplysninger som tilsier at habilitet hos styrets medlemmer er stilt spørsmål til.

Revisor vurderer at kriteriet om at *selskapet skal ha ett styre på minst tre medlemmer som velges av representantskapet foruten der ansatte har rett til å kreve styremedlemmer, der leder og nestleder velges av representantskapet dersom ikke annet fremkommer av selskapsavtalen, og at daglig leder eller representantskapsmedlem ikke kan være medlem av styret*, er **oppfylt**.

Revisor vurderer at kriteriet om at *eierorganet skal etterstrebe balansert kjønnsrepresentasjon i styret og blant varamedlemmene til styret*, er **oppfylt**.

Revisors vurdering at kriteriet om at *eier bør anbefale styret jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet*, er **oppfylt**. Revisor legger vesentlig vekt på at denne anbefalingen fremkommer av fylkeskommunens gjeldende eierskapsmelding. Revisor vil dog bemerke at det kan synes som at denne anbefalingen fra eier ikke er kjent for styret selv. Det er opplyst fra eier at fylkeskommunens prinsipper for eierstyring blir gjort kjent gjennom eiermøtene, men i det eneste eiermøtet som er avholdt etter at Eierskapsmelding 2020 ble vedtatt var verken eierskapsmelding eller tilhørende prinsipper for eierstyring ett tema som fylkeskommunen redegjorde for.

Videre er revisors vurdering at kriteriet om at *styret bør etablere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse*, er **oppfylt**. Revisor begrunner sistnevnte vurdering med at styret har foretatt egenevaluering med hensyn på kompetansebehov. Dette synes ikke å ha blitt gjennomført årlig tidligere, men at det nå er på plass gis vesentlig vekt. Videre foreligger det i ny styreinstruks kapittel 3.8 generelle faglige krav til styremedlemmer som samsvarer med krav om kompetanse. I tillegg angir kapittel 3.5 en oversikt over hvilke saker som skal behandles i styrets ulike møter gjennom året (årshjul). I årsberetningene vedlagt årsregnskapene har styret også gitt en samlet redegjørelse for selskapets styring og ledelse.

3.1.10 Bruk av numeriske varamedlemmer til styret

Det anbefales at det oppnevnes varamedlemmer til styret i selskaper. Ordningen med numeriske varamedlemmer bør benyttes for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.

Jf. KS-anbefaling nr. 14

Revisors funn

På selskapets hjemmeside på internett fremkommer det at selskapet har fem varamedlemmer til styret. Med unntak for det ene varamedlemmer som blir foreslått og velges av og blant selskapets ansatte, er de andre fire valgt av representantskapet i numerisk rekkefølge, jf. oversikt i tabell 2 i kapittel 1.2.2. Dette er i tråd med selskapsavtalens § 9 der det under punkt 1. om styrets sammensetning er vist til at fire *rangerte* varamedlemmer skal velges av representantskapet, og ett varamedlem skal velges av og blant de ansatte.

Revisors vurdering

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurdering at kriteriet om at *det bør oppnevnes numeriske varamedlemmer til styret i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum*, er oppfylt.

3.2 Styret

3.2.1 Innledende om styret

Styret består av fem medlemmer og fem varamedlemmer til styret, der fire av hver velges av representantskapet. Siste medlem av hver velges av og blant de ansatte. Dette fremgår av selskapsavtalens § 9 punkt 1. Varamedlemmer valgt av representantskapet er nå – i motsetning til tidligere – i nummerert rekkefølge.

I løpet av 2020 og 2021 ble det avholdt henholdsvis fem og seks møter i løpet av året. Begge årene var preget av den pågående Korona-pandemien. I et normalår er det i egenerklæring fra styret opplyst at det gjennomføres fire til seks styremøter, og ut fra dette var antall styremøter de to seneste årene innenfor normalen.

3.2.2 Rutiner for habilitetskonflikter

Det anbefales at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter. Fylkestingsleder og medlemmer av fylkesrådet bør ikke sitte i styret i selskaper.

Jf. KS-anbefaling nr. 15

Revisors funn

- Rutinger håndtering av mulige habilitetskonflikter

Med hjemmel i ny kommunelov, vedtok fylkestinget i Troms og Finnmark fylkeskommune 28.10.2019, i sak 3/19, «Reglement for fylkesrådet i Troms og Finnmark». Under kapittel 3 om saksbehandlingsregler angir kapittel 3.2 habilitetsregler. Her fremgår det av andre avsnitt at «Fylkesrådets medlemmer har ikke adgang til å være med i styret og råd i næringsliv, forretningsdrift, organisasjoner, foreninger mv. som driver virksomhet som har betydning for Troms og Finnmark fylkeskommunes politikk eller økonomi.»

I eierskapsmelding 2020 for Troms og Finnmark fylkeskommune er det i kapittel 1.5 under utdyping av prinsipper for eierstyring, i prinsipp nr. 1 om åpenhet, vist til at «åpenhet skal begrense mulige misforståelser knyttet til fylkeskommunens eierskapsutøvelse og øke forutsigbarheten og tilliten til det fylkeskommunale eierskapet.» Videre vises det til at «det skal være åpenhet om valg av styreprerentanter [...] og godtgjørelsen til styret.» Det er også presisert at styreverv skal gjøres tilgjengelig på fylkeskommunes nettsider og KS styrevervregister eller lignende. Fylkeskommunen har lagt ut link til KS Styrevervregister på egne nettsider med anbefaling til fylkets politikere om å registrere seg der. For prinsipp nr. 4 om styret, er under «krav og forventninger til styret og det enkelte styremedlem» vist til at styreverv er personlige, og at styremedlemmene dermed verken representerer politiske partier, fylkeskommunen eller andre interesser. Det er også presisert at medlemmer av styret er personlig ansvarlig for sine handlinger eller mangel på handlinger som styremedlem.

Styret oppgav i egenerklæring at det ikke er etablert faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter, med det vurderes i hvert enkelt tilfelle der habilitet etter lovverket vil være ett tema. Hva gjelder praktisering av forholdet til mulige nærstående angir styret at habilitetsvurderinger gjøres i hvert enkelt tilfelle der dette er tema etter lovverket. Det ble her også vist til eksempel som **direktør** hadde gitt i sin egenerklæring. Der hadde selskapets

direktør først innledet med at det ikke var tilknytninger mellom nærstående blant selskapets administrasjon, styret og eiere. Deretter ble det vist til at habilitet jevnlig blir vurdert i forbindelse med ulike deler av driften. I det nevnte eksempelet viste direktør til at habilitetsvurderinger er blitt gjort ved ansettelser, der vurderingen har gjort om på hvem som har vært involvert i ansettelsen. I det angitte tilfellet ble både styreleder og direktør vurdert som inhabile. Leder av representantskapet trådte da inn i de innledende vurderingene av kandidater. Når kandidaten som skapte habilitetsutfordringene ikke lenger ble ansett som aktuell, trådte den ordinære organisasjonen inn i prosessen igjen.

Direktør anga også i sin egenerklæring at det ikke var etablert skriftlige rutiner for å unngå habilitetskonflikter ved offentlige anskaffelser, men at habilitetsvurderinger blir gjort ved alle situasjoner hvor det kan være aktuelt.

I den nylig vedtatte styreinstruksen fra 2021, omhandler kapittel 3 styrets saksbehandling. Underkapittel 3.6 – Inhabilitet – angir følgende:

«Et styremedlem må ikke delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har slik særlig betydning for egen del eller for noen nærstående at medlemmet må anses for å ha fremtredende personlig eller økonomisk særinteresse i saken.

Dersom styret skal behandle lønn, arbeidsvilkår, evaluere en medarbeiders rolle som ansatt, skal vedkommende ikke delta i styrets behandling dersom vedkommende har styreplass i selskapet, eller dersom vedkommende inngår i selskapets ledelse. Dette gjelder ikke dersom det er en total lønnpott som skal vedtas, og styremedlemmet er en av mange.

Det påhviler det enkelte styremedlem å fortløpende vurdere om det foreligger forhold som objektivt sett er egnet til å svekke den allmenne tillit til styremedlemmets habilitet, eller som kan åpne for interessekonflikter i forbindelse med styrets saksbehandling. Forhold som nevnt skal uten ugrunnet opphold tas opp med styrets leder. Hvor et styremedlems ansettelsesforhold eller øvrige verv medfører at interessekonflikter regelmessig kan oppstå, og i andre særlige tilfelle, skal det i tillegg utarbeides konkrete retningslinjer for styrebehandlingen som, så langt mulig, hindrer at slike interessekonflikter oppstår.»

I oppstartsmøtet til eierskapskontrollen ble det opplyst at det ikke forelå instruks om valgbarhet til styret, og heller ingen angivelse i selskapsavtalen om tidsbegrensning for antall år ett styremedlem kan virke. Det ble også opplyst at det i vertfall de tre seneste årene hadde vært få utskiftninger i styret. Tromsø museums mangeårige representant var imidlertid erstattet med ny fra samme selskap grunnet alder.

- Styre uten fylkestingsleder og fylkesrådsmedlemmer

Våre funn viser at verken fylkestingsleder eller medlemmer av fylkesrådet er medlemmer av styret i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum, og heller ikke utnevnt som varamedlemmer til styret. To av styrets medlemmer – herunder styrets leder er folkevalgte i Alta kommune, mens første vara er folkevalgt fra Troms og Finnmark fylkeskommune.

Revisors vurderinger

Faktaopplysninger som er fremkommet av egenerklæringer fra selskapets styre og fra direktør angir ingen habilitetskonflikter i selskapet. Det er fra begge opplyst at det gjøres konkrete habilitetsvurderinger der dette blir ansett nødvendig, selv om det ikke foreligger skriftlige rutiner for dette. Det er vist til ett konkret eksempel i ansettelsessak der denne type vurderinger har medført at både styreleder og direktør innledningsvis ble ansett som inhabil. Revisor er

heller ikke kjent med andre opplysninger som tilsier at habilitet ikke er ivaretatt i selskapets ordinære drift.

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurdering at kriteriet om at *styrene bør ha etablert faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter*, er **oppfylt**.

Revisor vurderer videre at kriteriet om at *fylkestingsleder og medlemmer av fylkesrådet ikke sitter i styret i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum*, er **oppfylt**.

3.2.3 Registrering av styreverv

Alle som påtar seg styreverv og som sitter i ledelsen for kommunale foretak og selskaper bør registreres i KS sitt styrevervregister.

Jf. KS-anbefaling nr. 17

Revisors funn

Troms og Finnmark fylkeskommunes eierskapsmelding fra 2020 angir som prinsipp nr. 1 – åpenhet. Her angis det at det skal være åpenhet om valg av styrerepresentanter til de ulike selskapene og om godtgjørelsen til styret. Styreverv skal gjøres allment tilgjengelig på Troms og Finnmark fylkeskommunes nettsider og gjennom www.styrevervregisteret.no eller lignende.

Troms og Finnmark fylkeskommune har på egen internettside lagt ut link³⁸ til Styrevervregisteret, der det er mulig å søke opp hvem som har registrert seg der. Det er her vist til at fylkespolitikkerne selv har ansvar for å legge inn egne styreverv i registeret.

I Fylkesrådets behandling av sak 262/21 «**Eierskap – status 2021 – eierskapsrapport**», jf. Fylkestingsak 4/21, ble det spesifikt vist til følgende angående fylkeskommunens eierstyringsprinsipp om åpenhet:

«Når det gjelder det prinsipp 1) Åpenhet (jf fylkestingets vedtak sak 89/20 og eierskapsmeldingen) bemerkes det at Styrevervregisteret henter informasjon fra Kommuneregisteret, Enhetsregisteret og Foretaksregisteret. Siste oppdatering av informasjonen i Kommuneregisteret ble utført av fylkeskommunen i april 2021. Kommuneforlaget sendte i slutten av april 2021 ut epost til alle aktuelle politikere og administrative ledere om oppdatering av informasjonen i styrevervsregisteret.

Det er lagt ut lenke til Styrevervsregisteret på fylkeskommunens internettside: <https://www.tffk.no/politikk/for-politikere/styrevervsregister/>»

I **egenerklæringen fra styret** i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum er det opplyst at styrets medlemmer *ikke* er registrert i KS Styrevervregister gjennom selskapet, men at noen av styrets medlemmer er registrert via andre verv. Det er også angitt at selskapet ikke er registrert i registeret. Styret har også angitt at de ikke er kjent med at Troms og Finnmark fylkeskommune har gitt slike føringer.

³⁸ Link fra fylkeskommunens nettside til styrevervregisteret ble opprinnelig publisert 07.06.2021 (endret 08.06.2021) på: <https://www.tffk.no/politikk/for-politikere/styrevervsregister/>

Revisor har undersøkt om de enkelte styremedlemmene og varamedlemmene er registrert i KS styrevervregister, ved søk³⁹ i selve registeret. Funn fra søk fremkommer av de to tabellene under.

Tabell 6: Styremedlemmer registrert i KS styrevervregister

Styremedlemmer (tilknytning)	Oppnevnt av	Reg. i KS styrevervregister
Alex Bjørkmann (styrets leder - folkev. Alta)	Representantskapet	Ja
Anita Persen (styrets nestleder – næringslivet)	Representantskapet	Nei
Marianne Skandfer (UiT)	Representantskapet	Nei
Kåre Simensen (folkev. Alta)	Representantskapet	Ja
Heidi Merete Johansen (ansattrepresentant)	Ansattrepresentant	Ja

KS styrevervregister har egen søkefunksjon for kommuner og for virksomheter. Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum er som selskap ikke registrert under virksomhet i registeret. Troms og Finnmark fylkeskommune og Alta kommune er registrert. Ved søk på de enkelte medlemmene av styret finner vi at tre av fem i selskapets styre er registrert i styrevervregisteret, herunder begge de to som har tilknytning som folkevalgt fra Alta kommune. Ingen i styret har tilknytning som folkevalgt fra Troms og Finnmark fylkeskommune. Styrevervene er imidlertid oppgitt både på selskapets egen hjemmeside og i Brønnøysundregistrene. For de som er registrert i KS styrevervregister fremkommer det imidlertid ikke hvilke selskaper de har styreverv i, og det er derfor ikke mulig å se om og hvilken tilknytning de har til Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum.

Tabell 7: Varamedlemmer til styret registrert i KS styrevervregister

Varamedlemmer (tilknytning)	Oppnevnt av	Reg. i KS styrevervregister
Kristen Albert Ellingsen (folkevalgt, TFFK)	Representantskapet	Ja
Trude Arthursdotter Fønneland (UiT)	Representantskapet	Nei
Hallgeir Johan Strifeldt (pensjonist)	Representantskapet	Nei
Torun Granstrøm Ekeland (UiT)	Representantskapet	Nei
Ann-Silje Ingebrigtsen (ansattrepresentant)	Ansattrepresentant	Nei

For de fem varamedlemmene til styret er bare én av fem registrert i styrevervregisteret. Den registrerte er første vara (numerisk), og er eneste av disse som har tilknytning som folkevalgt for Troms og Finnmark fylkeskommune.

Med utgangspunkt i søk på KS styrevervregister har vi også funnet at selskapets direktør Jan Dølor er registrert i registeret.

Revisors vurderinger

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurdering at kriteriet om at *alle som påtar seg styreverv og som sitter i ledelsen for kommunale og fylkeskommunale foretak og selskaper bør registreres i KS sitt styrevervregister, ikke er oppfylt* hva gjelder medlemmer av styret og varamedlemmer til styret for Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum. Vurderingen er begrunnet i at tre av fem styremedlemmene (60 %) og én av fem varamedlemmer (20 %), er registrert i KS styrevervregister. Direktør for Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum er også registrert i registeret. Manglende registreringer bryter både med KS sin anbefaling om at alle disse bør være registrert i registeret, og med Troms og Finnmark fylkeskommunes første prinsipp (åpenhet) for eierstyring. Samtidig vil revisor bemerke at styret selv har uttrykt at de

³⁹ Søkedato i KS styrevervregister (www.styrevervregisteret.no) var 03.01.2022

ikke er kjent med krav fra eierne om registrering av styreverv i KS styrevervregister. Revisor bemerker også at de som er registrert i styrevervregisteret ikke viser tilknytning til Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum så lenge selskapet ikke er registrert i registeret. Opplysninger om dette fremkommer dog av opplysninger om selskapet iblant annet Brønnøysundregisteret, Proff.no med flere.

3.2.4 Godtgjørelse til styrets medlemmer

Fylkeskommunen som eier bør foreta en prinsipiell avklaring av godtgjøring for styreverv.

Jf. KS-anbefaling nr. 16

Revisors funn

I KS anbefaling nr. 16 om prinsipiell avklaring av godtgjørelse for styreverv, er det utdypet at kommuner og fylkeskommuner *«i forbindelse med utarbeidelse av eierskapsmelding bør ha en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv. Denne bør danne grunnlag for eierorganets fastsetting av styrehonorar.»*

Troms og Finnmark fylkeskommunes eierskapsmelding fra 2020 angir prinsipper for eierstyring, der prinsipp nr. 1 – åpenhet - blant annet viset til at det skal være åpenhet om godtgjørelsen til styret Prinsipp nr. 5 omhandler godtgjøring; *«Godtgjøring til styrets medlemmer og lønn til daglig leder skal fremstå som rimelig med hensyn til ansvar, arbeidets omfang og selskapets kompleksitet.»*

Det er i samme eiermelding presisert at med *«rimelig godtgjøring/lønn må forstås som at den skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende innenfor sin bransje. Styrehonorarene bør fastsettes basert på selskapets omfang, styrets arbeidsbelastning, styrerisiko og styremedlemmenes kompetansemessige bidrag til selskapet.»* Videre blir det vist til at det er selskapsstyrene som har ansvar for fastsetting av lønn til daglig leder. Samtidig er det uttrykt at fylkeskommunen *«forventer at selskapsstyrene balanser[er] konkurransemessige behov for selskapet med et nivå som generelt sett uttrykker moderasjon i fastsetting av lederlønninger.»* Det blir også vist til at fylkeskommunen *«forventer at selskapene skal ha lønns-, pensjons- og incentivordninger som fremmer formålet med selskapene og fremstår som rimelig.»*

Revisors vurdering

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurdering at kriteriet om at *Troms og Finnmark fylkeskommune som eier bør foreta en prinsipiell avklaring av godtgjøring til styrets medlemmer, er oppfylt.*

3.2.5 Etske retningslinjer for selskapsdriften

Fylkeskommunens selskaper bør ha en aktiv og bevisst holdning til etiske spørsmål, gjennom at selskapsstyrene får utarbeide og jevnlig revidere etiske retningslinjer som blir brukt i selskapsdriften.

Jf. KS-anbefaling nr. 19

Revisors funn

I Troms og Finnmark fylkeskommunes eierskapsmelding fra 2020 omhandler prinsipp for eierstyring nr. 2 – temaet samfunnsansvar. Her er det angitt at fylkeskommunes eierskap skal fremme samfunnsansvarlig drift og bærekraftig samfunnsutvikling, herunder gjennom at selskaper som Troms og Finnmark fylkeskommune er eier av skal utarbeide etiske retningslinjer og ha høye etiske standarder i alle forhold.

I oppstartsmøtet til denne eierskapskontrollen ble det fra direktør opplyst at selskapet ikke hadde utarbeidet etiske retningslinjer, men at dette var noe som var på den fremtidige agendaen. Direktøren kjente heller ikke til at slike retningslinjer var blitt utarbeidet før han tiltrådte.

Styret oppgav i *egenerklæring* at det ikke er utarbeidet et spesifikt etisk dokument/retningslinjer fra eierne som styret skal forholde seg til. Samtidig ble det vist til at selskapets nye strategiplan inneholder etiske retningslinjer som eget punkt. Revisor har gjennomgått dokumentet *Strategidokument Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum 2020-2030* og fant ikke eksplisitt angitt etiske retningslinjer. Det var imidlertid i kapittel 2 – Vårt strategiske fundament – vist både til våre verdier (2.2), vår samfunnsrolle (2.3), utfordringsbilde (2.4). Som verdier i kapittel 2.2 er angitt at «*Alta Museums verdier skal være retningsgivende for alle ansatte. Vi skal være ansvarlig, inkluderende og modig.*» Deretter er de tre sistnevnte verdiene ansvarlig, inkluderende og modig nærmere forklart. Under kapittel 2.3 er det ulike samfunnsroller redegjort for. Som utfordringsbilde i kapittel 2.4 er følgende tre utfordringer nevnt å peke seg ut i 2020: i) konsekvenser av koronapandemien, ii) klima, miljø og bærekraft, og iii) mangfold, inkludering og involvering. Disse er så nærmere redegjort for, og de to sistnevnte kan relateres til etiske forhold tilknyttet samfunnsansvarlig drift og bærekraftig samfunnsutvikling (Corporate Social Responsibility - CSR).

Strategidokumentets kapittel 4 – Innsatsområder – omhandler underkapittel 4.2 bærekraft, der det er angitt at virksomheten «*har et særlig ansvar for å bidra til en bærekraftig utvikling*». Det er angitt at de tre bærekrafts dimensjonene; klima og miljø, økonomi, og sosiale forhold skal vektlegges. Som utviklingsmål er følgende oppgitt:

Alta Museum skal:

- Integrere bærekraft i planer og drift og utvikle systemer som gjør det enklere å ta bærekraftige og etiske valg i hele organisasjonen.
- Bruke vår rolle som kunnskapsinstitusjon og samhandlingsarena til å øke bevisstheten om bærekraftig samfunnsutvikling på flere nivå.
- Bidra til at kunnskap og opplevelser blir tilgjengelig for alle for å utjevne sosiale og økonomiske ulikheter i samfunnet.
- Bidra aktivt til at Alta utvikles som et bærekraftig reisemål

Revisors vurderinger

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurdering at kriteriet om at *fylkeskommunens selskaper – gjennom å utarbeide, benytte og jevnlig revidere etiske retningslinjer for selskapsdriften - bør ha en aktiv og bevisst holdning til etiske spørsmål, **ikke er oppfylt*** hva gjelder Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum. Revisor grunngir vurderingen med at det aldri har vært utarbeidet egne etiske retningslinjer for selskapet. Revisor bemerker imidlertid at selskapet i nyeste Strategidokument for 2020-2030 har oppgitt forhold som kan relateres til forhold som kan relateres til slike retningslinjer. Det bemerkes også at direktør har informert om at etiske retningslinjer er noe som er tenkt å få på plass.

3.3 Avtalemessige og juridiske forhold. Daglig leders fullmakter.

3.3.1 Fullmakter

Etter IKS-loven § 16 er det styret som representerer selskapet utad og tegner dets firma, foruten der styret har gitt styremedlemmer eller daglig leder rett til det samme. Daglig leder representerer selskapet utad i saker som faller inn under dennes myndighet etter samme lovs § 14.

- Signaturfullmakt⁴⁰

Av opplysninger om selskapet fra Enhetsregisteret, hentet fra Brønnøysundregistrene 07.10.2021, har daglig leder og styrets leder i fellesskap signaturrett i selskapet.

- Daglig leders fullmakter

Av Enhetsregisteret, hentet fra Brønnøysundregistrene 07.10.2021, har daglig leder alene prokura-fullmakt.⁴¹

I *egenerklæring* fra **direktør** er det også angitt at andre typer fullmakter, herunder at administrasjonen og selskapet internt har fullmakter til å jobbe innenfor vedtatte drifts- og investeringsbudsjett. I tillegg er det vist til at direktør må godkjenne alle utbetalinger på kr 50 000 eller høyere. Beløp under dette kan godkjennes av seksjonsleder i henhold til egne budsjetter. Økonomiansvarlig har en øvre grense på kr 500 000 som kan trekkes i bank, og beløp ut over dette må effektueres av direktør. **Styret** viste i sin *egenerklæring* til direktørens *egenerklæring* på dette punktet angående interne fullmakter i virksomheten.

3.3.2 Forsikringer

Direktør la i *egenerklæringen* med følgende utklipp over forsikringsavtaler som Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum hadde:

Utklipp 7: Forsikringer for Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum

Oversikt forsikringsavtaler per 03.01.2022					
Forsikringsavtale	Avtalenr	Selskap	Forsikringsobjekt	Årspris	Kommentar
Skadeforsikring*	23984911	KLP	Eiendom næringsdrift	13 290	løpende
Skadeforsikring**	23984911	KLP	Verdigjenstander: utstillinger	12 965	løpende
Reiseforsikring	35309330	KLP	Reiseforsikring	1 688	løpende
Personforsikring	35309330	KLP	Gruppeliv	15 352	løpende
Personforsikring	35309330	KLP	Yrskeskade/ulykke	10 120	løpende
Skadeforsikring	79819824	KLP	Kollektiv ulykke	4 650	løpende
Skadeforsikring	23984911	KLP	Kjøretøy: kommunebil	6 282	løpende
Skadeforsikring	23984911	KLP	Kjøretøy: båt (Vally)	7 190	ny/ fom 1.10.20
Skadeforsikring	68398754	KLP	Driftsavbrudd	8 346	løpende
Forsikring, bygg	84795658	KLP	Olufsentunet	3 274	ny/ fom 1.06.21
Forsikring, bygg	87821323	KLP	Moreneveien 25/ Storstein	13 322	ny/ fom 5.11.21
Totalt, kr. per år				96 479	
* her inngår ansvar, drifts- og produktansvar, gapahuk, inbrudd/ran, lavvo					
**selv museumbygget forsikret av Alta kommune gjennom egen avtale med KLP (inngår i husleie)					

⁴⁰ Signaturfullmakt angir en ubegrenset rett til å tegne selskapets firma («signatur»), fullmakt til å representere selskapet utad. (Kilde: <https://snl.no/signaturfullmakt>)

⁴¹ Prokura, en vid fullmakt i handelsforhold. Har en næringsdrivende gitt noen prokura, er denne bemyndiget til å handle på fullmaktsgeberens vegne i alt som hører til driften, og til å tegne firmaet. Vedkommende kan dog ikke selge eller pantsette fast eiendom, skip eller fly uten særlig fullmakt. (Kilde: <https://snl.no/prokura>)

Styret viste i sin *egenerklæring* til samme forsikringsoversikt oversendt fra direktør. Videre oppgav styret at de *ikke* kjente til at det er tegnet egen styreansvarsforsikring.

3.3.3 Revisor

Styret har gjennom e-post fra direktør i selskapet oppgitt at selskapets revisor fra og med 2009 har vært Vest-Finnmark kommunerevisjon IKS (VEFIK), med kontoradresse Alta kommune. Et IKS har ikke samme krav til valg av revisor som et aksjeselskap, og på oppstartsmøtet for denne eierskapskontrollen ble det opplyst at VEFIK ble valgt siden selskapet også var revisor for Alta kommune. Fra styret ble det opplyst at selskapets revisor *ikke* utfører andre oppgaver enn ordinær regnskapsrevisjon. Revisjonshonorar for 2019 til og med 2021 ble angitt med de kronebeløp som er presentert i tabellen under.

Tabell 8: Utgifter til ordinær revisjon og til annen revisjonsbistand for Verdensarvsenter for bergkunst-Alta Museum IKS (2019 – 2021)

	2021	2020	2019
Revisjon	95 000 ⁴²	92 000	70 100
Annen revisjonsbistand	0	0	0

(Kilde: Selskapets styre)

3.3.4 Juridiske forhold

I *egenerklæring* fra selskapets **direktør** ble det opplyst at selskapet ikke har tvister for domstolene. Selskapet har heller ingen pågående konflikter med samarbeidspartnere eller ansatte. Det ble også informert om at selskapet ikke har mottatt pålegg eller andre plikter fra offentlige instanser. Selskapet hadde heller ikke uoppgjorte skatte- eller merverdiavgiftskrav.

Direktør har i *egenerklæringen* også vist til at selskapet følger reglene om offentlige anskaffelser. Selskapet har egen ansvarlig som gjennomfører anskaffelser over grensene (terskelverdiene) for anbudsrunder. Det er også gitt opplæring om temaet. Selskapet har et nært samarbeid med Alta kommune på anskaffelsesområdet, og benytter deres kompetanse ved behov dersom kommunen har kapasitet til å bistå. Anskaffelser blir blant annet gjennomført på IKT-området, utstillingsproduksjon, utstillingsmontere, trykking, styring av ventilasjon med videre.

Fra direktør er det også vist til at det foreligger **heftelser i fast eiendom** opp mot låneopptak ved kjøp av Moreneveien 25. Serielån på 3 millioner kroner var gitt av SpareBank 1 Nord-Norge, med løpetid 15 år, effektiv rente på 3,13 % og innfrielsesdato 03.11.2036.

Styret har i sin *egenerklæring* vist til direktørs *egenerklæring* hva gjelder om selskapet følger reglene om offentlige anskaffelser, og om selskapet følger reglene i offentliglova. For sistnevnte forhold har **direktør** på spørsmål om det legges til rette for å sikre åpenhet om selskapet, i sin *egenerklæring* vist til at de mener det generelt både legges til rette for det og blir praktisert i forhold til media og andre. Direktør viste også til at det ble jobbet med å anskaffe og etablere et digitalt sak-/arkivsystem for virksomheten. I sin *egenerklæring* har styret også angitt at de ikke er kjent med irregulære eller straffbare forhold begått av virksomheten.

⁴² Estimat for 2021 opplyst av styret 12.01.2022, der angitt at endelig revisjonsfaktura vil foreligge i februar.

3.4 Økonomiske forhold og fremtidsutsikter

3.4.1 Økonomiske nøkkeltall for Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum

I tillegg til de økonomiske nøkkeltall som ble presentert innledningsvis i siste tabell i kapittel 1.2.2, gir vi i de neste to utklippene andre sentrale økonomiske nøkkeltall⁴³ for Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum for henholdsvis perioden 2020-2019 og 2020-2016. I tillegg til *likviditetsgrad* (likviditetsgrad 1), *lønnsomhet* (total kapitalrentabilitet i %) og *soliditet* (egenkapitalandel i %) – som er angitt i utklipp 8 nedenfor – så fremkommer det i utklipp 9 også andre sentrale økonomiske forholdstall. Hva som ligger i de tre begrepene likviditetsgrad, lønnsomhet og soliditet – og hvordan disse beregnes – fremkommer av vedlegg 1 i rapporten.

Utklipp 8: Likviditetsgrad, lønnsomhet og soliditet Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum IKS (2020-2019)

(Kilde: Proff.no)

Utklipp 9: Økonomiske nøkkeltall for Verdensarvsenter for bergkunst-Alta Museum (2020-2016)

Beløp i hele 1000

	2020	2019	2018	2017	2016
Totalrentabilitet i %	2,8	-0,7	2,5	11	15,6
Resultat av driften i %	2,1	-1,1	1,4	7,6	11,3
Egenkapitalens rentabilitet før skatt i %	3,8	-0,9	3,1	14,6	22
Likviditetsgrad	3,09	4,27	5	4,31	3,42
Egenkapitalandel i %	68,9	79,1	81	77,5	71,8
Gjeldsgrad	0,5	0,3	0,2	0,3	0,4

Kilde: Årsregnskap, Brønnøysundregistrene

(Kilde: Proff.no)

3.4.2 Offentlige tilskudd og økonomiske anliggende mellom selskap og TFFK

Av Troms og Finnmark fylkeskommunes eierskapsmelding fra 2020 fremkomme det at:

«Verdensarvsenter for bergkunst – Alta museum mottar årlig bevilgning fra Kulturdepartementet, Miljødirektoratet, Troms og Finnmark fylkeskommune og Alta kommune, samt egeninntjening som går til ordinær drift. Selskapet mottar noe prosjektfinansiering fra Riksantikvaren og andre. Finnmark fylkeskommune bevilget kr. 1 409 000 i driftstilskudd for 2019.»

⁴³ Utklipp med økonomiske nøkkeltall i kap. 3.4.1 er hentet 28.12.2021 fra: <https://www.proff.no/nokkeltall/verdensarvsenter-for-bergkunst-alta-museum/alta/museer-og-samlinger/IGDUIRU013L/>

Det fremkommer videre av Troms og Finnmark fylkeskommunes årsregnskap for 2020 i *note 5 – aksjer og andeler i varig eie* – at eierandelen i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum og andre interkommunale selskaper ikke er angitt med balanseført verdier. Det er imidlertid vist til IKS-lovens § 3 om eiernes ubegrensede ansvar for heftelser i selskapet, og at det skal opplyses om fylkeskommunens ansvar for gjeld i IKS dersom det er sannsynlig at eier må dekke selskapets forpliktelser. Ytterligere opplysninger om dette er ikke gitt. Av *note 6 om utlån* i samme årsregnskap fremkommer ingen opplysninger om lån gitt til selskapet. Etter *note 12* har fylkeskommunen heller ikke noe *garantiansvar* overfor selskapet.

På forespørsel til styret om det foreligger økonomiske anliggende mellom selskapet og Troms og Finnmark fylkeskommune har **styret** i *egenerklæring* kun henvist til direktørs opplysninger om dette i sin *egenerklæring*. **Direktør** har i sin *egenerklæring* angitt følgende:

Utklipp 10: Direktørs egenerklæring om økonomiske anliggende mellom selskap og Troms og Finnmark fylkeskommune

- Vi får et årlig driftstilskudd fra TFFK for museumsdrift. I 2022 er tilskuddet på kr 1.511.389. Driftstilskuddet justeres årlig med kommunal deflator i henhold til samarbeidsavtale.
- Vi får et årlig prosjekttilskudd for å løse oppgaven som verdensarvkoordinator for Struves meridianbue. I 2021 var dette tilskuddet på 2,1 mill. Dette inkluderer finansiering til kommunene som jobber med Struves meridianbue (Hammerfest, Alta og Kautokeino) samt andre driftskostnader.
- Interregfinansiering for perioden 2020-2022 for den norske delen av Interregprosjektet «Den nordlige delen av Struves meridianbue». Den norske finansieringen, som forvaltes av TFFK, er på kr 1.375.000 for hele perioden.
- Fylkeskommunens øvrige garanti følger av selskapsavtalens §3: (...) Deltakerne hefter pro-rata iht. sin eierandel for selskapets forpliktelser.

Eierrepresentant har i *egenerklæring* vist til at selskapsavtalen § 4 oppgir at *driftstilskudd* fra begge eierne årlig justeres med kommunal deflator. I 2020 og 2021 var fylkeskommunens driftstilskudd på henholdsvis kr 1 452 700 og kr 1 503 545. Fylkeskommunen bidro i 2021 i tillegg med et *investeringstilskudd* på kr 1 000 000 fordelt over en periode på tre år (2021-2023) til offentlig erverv av eiendommen gnr./bnr. 27/575 Moreneveien 25 i Alta. Bakgrunn for investeringen var at verdensarvlokaliteten Storsteinen ligger på denne eiendommen. Også Riksantikvaren og selskapet selv bidro til den totale finansieringen, som nå sikrer eierskap og almen tilgang til denne lokaliteten.

3.4.3 Koronapandemi

Det er i styrets årsberetning for 2020 opplyst at Korona-pandemien som rammet Norge for fullt i mars 2020, og som per januar 2022 fremdeles pågår, har ført til restriksjoner som har påvirket selskapets aktivitet og driftsøkonomi negativt. I årsberetning har styret under overskriften «markedsmessig og økonomisk utvikling» beskrevet følgende:

Utklipp 11: Markedsmessige og økonomiske konsekvenser av Korona-pandemien

Prognosene for antall besøkende i 2020 var gode, og museet lå an til å få et av de beste besøkstallene siden 2006. Slik gikk det ikke. 12. mars stengte museet ned som en konsekvens av koronapandemien, og åpnet ikke igjen før 1. juni. Helt eller delvis stengte grenser til hovedmarkedene våre, smittefrykt og restriksjonene som fulgte av pandemien ga det laveste besøkstallet siden museet åpnet i 1991. Alt internasjonalt besøk fra gruppereisende via turoperatører og cruise opphørte i mars, og kom ikke tilbake etter gjenåpningen av museet. Vi fikk imidlertid en økning av norske og finske individuelle gjester, noe som gjorde at sommersesongen ikke ble fullt så ille som først fryktet. Likevel opplevde vi en samlet nedgang i besøkende på nesten 60 % fra 62 131 besøkende i 2019 til 26 344 besøkende i 2020.

(Kilde: Årsberetning 2020)

De økonomiske konsekvensene av korona-pandemien ble begrenset ved at selskapet i juni 2020 fikk vite at de kom inn under statlige kompensasjonsordninger som følge av pandemien. I årsberetningen var det vist til følgende:

Utklipp 12: Statlig kompensasjon for Korona-pandemi og pandemiene virkning på selskapets drift

Kulturdepartementets kompensasjonsordning for kulturvirksomheter med mer enn 60 % offentlig finansiering, og dette var en veldig viktig rammefaktor for å kunne øke aktiviteten i andre halvår. Besøket i sommermånedene ble i tillegg litt bedre enn vi hadde fryktet. Utover dette ble det av naturlige grunner reduserte reisekostnader og lavere pensjonskostnader enn i fjor.

(Kilde: Årsberetning 2020)

På forespørsel om styret har gjort konkrete vurderinger av selskapets drift som konsekvens av Koronapandemien har **styret** i *egenerklæringen* bekreftet at dette er gjort. Det ble vist til at styret er informert om økonomiske og praktiske vurderinger gjort for selskapet, og at disse forholdene har vært drøftet og behandlet på styremøter. Styret viste også til at dette ble gjenspeilet i budsjetter og planer for selskapet.

I *egenerklæring* fra **direktør** i selskapet er det vist til at Korona-pandemien i høyeste grad har innvirket på selskapets drift og økonomi. Markedsinntektene i siste «normalår» (2019) var da på kr 9,6 millioner, noe som utgjorde 36 % av den totale omsetningen på ca. kr 26,9 millioner. I 2020 ble markedsinntektene redusert til ca. kr 4,6 millioner, en reduksjon på 5 millioner kroner (-52,1 %). Markedsinntektene utgjorde da bare 14 % av en samlet omsetning på ca. kr 22,6 millioner. Da pandemien inntraff (12. mars 2020) ble det iverksatt én måneds permittering av ansatte. Sommeren 2020 kom virksomheten inn under kompensasjonsordningen som Kulturdepartementet (KUD) etablerte for virksomheter med mer enn 60 % offentlig finansiering (drifts- og prosjekttilskudd). Dette medførte at behovet for permitteringer opphørte, men driften ble justert i forhold til endringer i markedssituasjon – herunder ansettelsesstopp gjennom store deler av året og reduksjon i antall midlertidige ansettelser. For 2021 er det forventet at markedsinntektene vil bli på ca. kr 3,7 millioner, noe som er en ytterligere reduksjon fra året før. Med bakgrunn i driftstilpasningene og kompensasjonsordningen fra KUD er det likevel forventet et lite overskudd for 2021.

I *egenerklæring* fra **eierrepresentant** er det opplyst at fylkeskommunen ikke har gjort vurderinger av drift og eierskap i selskapet som en konsekvens av Korona-pandemien. Det er imidlertid orientert om tilstanden underveis i representantskapets møter gjennom 2020. Her er det blitt kommentert mulige tiltak som kunne avhjelpe situasjonen, noe som er opplyst

fremkommer av protokoller fra representantskapets møter sak 3/2020 og sak 9/2020. Også eierrepresentant viser til at selskapet har mottatt kompensasjon fra Kulturdepartementet knyttet til statlige Koronatiltak.

3.4.4 Fortsatt drift

Etter regnskapsloven § 5-3a skal styret gi uttalelse om den økonomiske forutsetningen for fortsatt drift i selskapet er til stede. Styret har i årsberetningen for 2020 helt avslutningsvis vurdert ut fra selskapets økonomiske stilling og forventninger til fremtidig utvikling, at selskapet har grunnlag for fremtidig drift.

Selskapets **direktør** angir i *egenerklæringen* at de på generelt grunnlag mener at forutsetningen om fortsatt drift er til stede. God egenkapital, justert drift og Korona-kompensasjon fra KUD bidrar til at tap av markedsinntekter ikke har svekket virksomhetens økonomiske forutsetninger vesentlig. Samtidig har selskapet tatt høyde for potensielt langsiktige virkninger av pandemien i sine to økonomiplaner (fireårige) som er utarbeidet i perioden med Korona.

I egenerklæringen viste direktør samtidig til følgende tre sentrale forhold for videre drift:

- nivået på offentlig finansiering må minst opprettholdes – særlig driftstilskudd som før pandemien utgjorde ca. 35 % av omsetningen
- utvikling i markedssituasjon etter Korona-pandemien – reduksjon i markedsinntekter uten Korona-kompensasjon
- tilgang til kompetent arbeidskraft

4 OPPSUMMERING OG SAMLET KONKLUSJON

Basert på rapportens gjengivelse av funn – herunder også de beskrivelser som er gjengitt i kapittel 1.2, 3.3 og 3.4 – og de vurderinger som er gjort i kapittel 3.1 og 3.2 og oppsummert lenger ned, er revisors **konklusjon på de to problemstillingene følgende:**

Troms og Finnmark fylkesting har vedtatt rutiner for eierstyring og eierutøvelse. Disse er i hovedsak fremsatt i *Eierskapsmelding 2020*, vedtatt av fylkestinget i desember samme år. Eiermeldingen angir fem overordnede prinsipper for eierstyring i selskaper fylkeskommunen har eierinteresser i. Eierskapsmeldingen oppfyller også de krav som kommuneloven § 26-1 setter til slik melding. Som en oppdatering av eierskapsmeldingen ble det i fylkestingets desember-møte 2021 også orientert om «Eierskap – status 2021 – eierskapsrapport». For Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum IKS har fylkeskommunen også mulighet for god kontroll med selskapet gjennom sine to medlemmer av representantskapet, som er øverste myndighet i selskapet. Fylkeskommunen har også utpekt egen eierrepresentant som skal følge opp selskapet. Dette er fylkesråd for økonomi og kultur. I tillegg er konstituert assisterende seksjonsleder ved fylkeskommunen kulturavseksjon involvert, og deltar blant annet på samarbeidsmøter (eiermøter) sammen med blant annet eirerepresentant og fylkeskommunens representanter fra representantskapet, og i andre typer møter mellom eier og selskap. På denne måten synes det som at fylkeskommunen har flere som aktivt representerer seg i oppfølgingen av selskapet. **Revisors konklusjon på problemstilling 1 er at Troms og Finnmark fylkeskommune fører kontroll med sine eierinteresser i Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum IKS.**

Et stort flertall av de 29 kriteriene som er vurdert for denne eierskapskontrollen utledet fra KS sine anbefalinger, selskapsavtalen til Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum, samt IKS-lovens bestemmelser - er *oppfylt* (23) eller *i stor grad oppfylt* (2). De resterende kriteriene er *ikke oppfylt* (4). **Revisors konklusjon på problemstilling 2 er at fylkeskommunens eierinteresser i stor grad utøves i samsvar med fylkestingets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse.**

I det følgende har vi oppsummert alle de vurderinger vi har gjort opp mot kriterier som baserer seg på regler i IKS-loven og KS sine anbefalinger om eierskap.

Oppsummering av vurderinger av kriterier under kapittel 3.1 «eierstyring»:

Etter revisors vurdering har Troms og Finnmark fylkeskommune som eier av Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum oppfylt kriteriene knyttet til eierstyring i følgende grad.

Troms og Finnmark fylkeskommune har *oppfylt* følgende kriterier fra KS sine anbefalinger om at:

- fylkeskommunen som eier bør sørge for en selskapsform som er tilpasset virksomhetens formål og oppgaver, behovet for eierstyring, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket (anbefaling nr. 1)
- fylkeskommunen minst én gang i valgperioden utarbeider og vedtar eierskapsmelding som inneholder; a) kommunen prinsipper for eierstyring, b) oversikt over selskaper kommunen har eierinteresser i, og c) kommunens formål med sine eierinteresser (anbefaling nr. 4 og kommuneloven § 26-1 første og andre ledd)

- fylkeskommunen de år det ikke legges frem eierskapsmelding fremlegger tilstandsrapport over sine eierskap (anbefaling nr. 4 og kommuneloven § 26-1 tredje ledd)
- fylkeskommunen skal utarbeide styringsdokumenter og avtaler som regulerer styringen av selskapet, som jevnlig bør revideres (eierskapsmelding, selskapsavtale og evt. styreinstruks mv.) (anbefaling nr. 5)
- fylkestinget oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentant i eierorganet (anbefaling nr. 7)
- jevnlig bør gjennomføre eiermøter mellom fylkeskommunen og Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum IKS for å bidra til god kunnskap om og god dialog med selskapet (anbefaling nr. 6)
- innkalling til representantskapets møter skal gjøres av representantskapets leder når det er nødvendig for behandling av en sak som etter loven eller selskapsavtalen skal behandles av representantskapet, og minst fire uker før møtet avholdes – såfremt ikke saken er påtrengende, og med angivelse av saksliste (anbefaling nr. 8, IKS-loven § 8)
- eier gjennom selskapets eierorgan bør sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskapets formål og virksomhet (anbefaling nr. 9)
- habilitetsspørsmål bør vurderes ved valg av styremedlemmer (anbefaling nr. 9)
- eierorganet skal etterstrebe balansert kjønnsrepresentasjon både i styret og blant varamedlemmer til styret (anbefaling nr. 11, IKS-loven § 10 første ledd, asl. § 20-6)
- eier bør anbefale styret jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet (anbefaling nr. 12)
- styret bør etablere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse (anbefaling nr. 12)
- det anbefales å oppnevne numeriske varamedlemmer til styret for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret (anbefaling nr. 14)

Troms og Finnmark fylkeskommune har *oppfylt* følgende kriterier fra IKS-loven om:

- at det skal foreligge skriftlig selskapsavtale vedtatt av fylkestinget (IKS-loven § 4 første og annet ledd)
- hva selskapsavtalen som minimum skal inneholde opplysninger om (IKS-loven § 4 tredje ledd)
- at selskapet bare kan ta opp lån dersom dette er fastsatt i selskapsavtalen med angivelse av tak for selskapets samlede låneopptak. (IKS-loven § 22 første ledd)
- at representantskapet skal vedta selskapets budsjett for kalenderåret, og skal en gang i året vedta selskapets økonomiplan, samt fastsette selskapets regnskap og årsberetning (IKS-loven §§ 18 og 19 første ledd, § 27 andre ledd)
- at vedtak om å avhende eller pantsette fast eiendom eller andre større kapitalgjenstander, eller investeringer som er av vesentlig betydning for selskapet eller en eller flere av deltakerne, må treffes av representantskapet etter forslag fra styret (IKS-loven § 25 nr. 1 og 2)
- at styrets leder og daglig leder har plikt til å være til stede på representantskapets møter med mindre det er åpenbart unødvendig, den enkelte sak bestemmer noe annet eller det foreligger gyldig frafall. I sistnevnte tilfelle skal det utpekes en stedfortreder (IKS-loven § 9 syvende ledd)
- at selskapet skal ha et styre på minst tre medlemmer som velges av representantskapet foruten der ansatte har rett til å kreve styremedlemmer, der leder og nestleder velges av

representantskapet dersom ikke annet fremkommer av selskapsavtalen. Daglig leder eller representantskapets medlemmer kan ikke være medlem av styret (IKS-loven § 10)

Troms og Finnmark fylkeskommune har i **stor grad oppfylt** følgende kriterium fra KS sine anbefalinger om at:

- for å styrke det fylkeskommunale eierskapet anbefales det at fylkestinget får tid til kompetanseutvikling eksempelvis ved å avholde eierskapsseminarer for samtlige folkevalgte tidlig i perioden (anbefaling nr. 3)

Troms og Finnmark fylkeskommune har i **stor grad oppfylt** følgende kriterium fra IKS-loven om at:

- møteleder skal sørge for at det føres protokoll for representantskapets møter, som underskrives av møteleder og to av representantskapets medlemmer som velges ved møtets begynnelse. Medlemmene kan benytte elektronisk signatur for å signere protokoller. Styrets medlemmer og daglig leder har rett til å få sitt syn på en sak innført i protokollen (IKS-loven § 9 siste ledd)

Troms og Finnmark fylkeskommune har **ikke oppfylt** følgende kriterier fra KS sine anbefalinger om at:

- innkallingsfrist til representantskapets møter bør tas inn i selskapsavtalen (anbefaling nr. 8)
- bruk av valgkomite ved valg av styrer i kommunalt og fylkeskommunalt eide selskaper bør fastsettes i selskapsavtalen (anbefaling nr. 10)

Oppsummering av vurderinger av kriterier under kapittel 3.2 «styret»:

Etter revisors vurdering har styret i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum oppfylt de gjennomgåtte kriteriene knyttet til styret i følgende grad:

Styret har **oppfylt** følgende kriterium fra KS sine anbefalinger om at:

- det anbefales at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter (anbefaling nr. 15)
- fylkestingsleder og medlemmer av fylkesrådet ikke bør sitte i styret til selskapet (anbefaling nr. 15)
- fylkeskommunen som eier bør foreta en prinsipiell avklaring av godtgjøring for styreverv (anbefaling nr. 16)

Styret har **ikke oppfylt** følgende kriterium fra KS sine anbefalinger om at:

- alle som påtar seg styreverv og som sitter i ledelsen for kommunale og fylkeskommunale foretak og selskaper bør registreres i KS sitt styrevervregister (anbefaling nr. 17)
- fylkeskommunens selskaper bør ha en aktiv og bevisst holdning til etiske spørsmål, gjennom at selskapsstyrene får utarbeidet og jevnlig revidert etiske retningslinjer som blir brukt i selskapsdriften (anbefaling nr. 19)

5 ANBEFALINGER

På bakgrunn av revisors funn, vurderinger og konklusjon anbefaler vi Troms og Finnmark fylkeskommune som deltaker i Verdensarvsenteret for bergkunst - Alta Museum å vurdere tiltak for å sikre oppfyllelse av samtlige av de krav og anbefalinger som er vurdert av revisor. Herunder anbefales fylkeskommunen å sikre at selskaper de har større eierinteresser i også registrerer *selskapet* i KS Styrevervregister, for slik å skape åpenhet om ledende personers tilknytning til selskapet.

Det anbefales også fylkeskommunen å iverksette tiltak som sikrer at egne prinsipper for eierstyring og tilhørende forventninger til selskapet som er angitt i egen eierskapsmelding, blir gjort kjent for både administrativ ledelse i selskapet og for styrets medlemmer.

6 UTTALELSER

Rapporten ble 03. mars 2022 sendt til uttalelse til Troms og Finnmark fylkeskommune, ved eierrepresentant i selskapet, og til Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum IKS, ved direktør og styreleder. I det følgende har vi i satt inn de uttalelser/tilbakemeldingene vi fikk. Tilbakemelding på feil eller mangler er korrigeret i rapporten, men ikke gjengitt.

6.1 Uttalelse fra eierrepresentant for Troms og Finnmark fylkeskommune

Fra fylkesråd Ronald Wærnes, med ansvar for eieroppfølging i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum, fikk vi tilbakemelding 17.mars der det vist til at rapporten var gjennomgått og at de mente det var et grundig og godt beskrevet dokument. Det ble også påpekt ett forhold relatert fylkeskommunens eierrepresentanter i representantskapet og utenom representantskapet, som er angitt i kapittel 3.1.8 i rapporten. Dette er rettet opp og justert i endelig rapport. På forespørsel om ville bli gitt noen uttalelse utover dette, ble det i e-post fra fylkesråden 18. mars opplyst at de ikke ville ha med en egen uttalelse til rapporten.

6.2 Uttalelse fra Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum IKS

Selskapets direktør tok kontakt med revisor 08. mars for avklaring om han kunne gi tilbakemelding på utsendt rapport på vegne av selskapet. Det ble avtalt at dette kunne gjøres under forutsetning av at det var avklart fullmakt for dette fra styreleder. Tilbakemelding ble deretter gitt på e-post 09. mars, og omhandlet både korrigeringer og uttalelse. Korrigeringene er innarbeidet i rapporten. Det som gjelder uttalelse er gjengitt nedenfor (utklipp fra e-post).

SV: Til uttalelse - rapport "Eierskapskontroll i Verdensarvsenter for bergkunst - Alta museum IKS"

Jan S. Dørlør <jsd@altamuseum.no>

Til Bjørnar Johansen

Kopi Margrete Mjølhus Kleiven; Dianne Bendiksen; Alex Bjørkmann

Du svarte på meldingen 09.03.2022 13:00.

Svar Svar til alle Videre send

ons. 09.03.2022 12:43

Hei igjen

Det er åpnet for uttalelser fra selskapet. Men hverken administrasjonen eller styret ser noe behov for å komme med noen særskilt uttalelse. Styreleder ba meg formidle dette fra hans ståsted, og han står som kopiadressat.

Vi takker for samarbeidet i en interessant prosess. Dette har vært lærerikt for oss, og vi ser på spørsmålene og temaene som er tatt opp som gode innspill til vårt videre utviklingsarbeid. Dette gir godt grunnlag for læring. Lykke til med ferdigstilling av rapporten!

Mvh
Jan

7 REFERANSER

Generelle referanseklender:

- Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven), LOV-2018-06-22-83
- Lov om interkommunale selskaper (IKS-loven), LOV-1999-01-29-6
- Forskrift om kontrollutvalg og revisjon, FOR-2019-06-17-904
- KS (2020): *Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll*. Kommunesektorenes Organisasjon.
- Meld. St. 8 (2019-2020): *Statens direkte eierskap i selskaper – Bærekraftig utvikling*, lagt fram av regjeringen 22.11.2019
- NKRF (2018): *Veileder i selskapskontroll: - med vekt på eierskapskontroll*, fastsatt av styret i NKRF 22.10.2018

Referanser gjeldende Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum IKS:

- Besvart egenerklæringsskjema (egenerklæring) fra direktør, 07.01.2022
- Besvart egenerklæringsskjema (egenerklæring) fra selskapets styre, 18.01.2022
- Besvart egenerklæringsskjema (egenerklæring) fra representant for eierrepresentant TFFK, 08.02.2022
- Innkalling til representantskapets møter 2020 og 2021
- Innkalling til styrets møter 2020-2021
- Innkalling og referat samarbeidsmøte (eiermøte), avholdt 11.06.2021
- Protokoll for representantskapets møter 2020-2021
- Protokoll for styrets møter 2020-2021
- Selskapsavtale 2016, revidert 2020/2021
- Strategidokument Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum 2020-2030
- Styreintruks for styret i Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum IKS, Vedtatt av representantskapet 26.04.2021
- Økonomiske nøkkeltall for selskapet, fra: proff.no og brreg.no (Brønnøysundregistrene)
- Økonomiplan 2020
- Økonomiplan 2021
- Årsregnskap med styrets årsberetning 2020
- Årsregnskap med styrets årsberetning 2019
- Årsregnskap med styrets årsberetning 2018

Sentrale politiske vedtak i Troms og Finnmark fylkeskommune:

- FR277/21 *Endring av porteføljer og delegasjoner fra fylkesrådet til fylkesrådene*. Fylkesrådets forberedende møte 10,11,2021.
- FR 262/21 *Eierskap – status 2021 – eierskapsrapport*, behandlet og vedtatt av fylkesrådet i møte 25.11.2021
- FR 204/21 *Reglement for delegering av myndighet fra Troms og Finnmark fylkesråd*, behandlet og vedtatt av fylkesrådet i møte 29.06.2021
- FR 303/20 *Endringer i vedtektene i aksjonær- og selskapsavtalene til Hålogaland Teater AS, Davvi Álbmogiid Guovddás Os / Senter for Nordlige Folk AS, Halti Kvenkultursenter IKS og Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum IKS*, behandlet og vedtatt i møte 17.11.2020.

- FR 233/20 *Fylkesrådenes oppgaver og fullmakter, justeringer*, behandlet og vedtatt av fylkesrådet i møte 15.09.2020.
- FR 159/20 *Rutiner for oppfølging av fylkeskommunens eierskap*, behandlet og vedtatt av fylkesrådet i møte 02.06.2020.
- FR 4/20 *Fylkesrådenes tjenester og saksområder*, behandlet og vedtatt av fylkesrådet i møte 03.01.2020.
- FT 83/21 *Årsregnskap og årsberetning 2020, Troms og Finnmark fylkeskommune*, behandlet og vedtatt av fylkestinget i møte 19.10.2021
- FT 72/21 *Valg til styrer, råd og utvalg*, behandlet og vedtatt av fylkestinget i møte 19. [21.] 10.2021
- FT 4/21 *Eierskap – status 2021 – eierskapsrapport*, orienteringssak fylkestingets møte 14.12.2021
- FT 108/20 *Plan for eierskapskontroll 2020-2024*, behandlet og vedtatt av fylkestinget i møte 08.12.2020.
- FT 103/20 *Endringer i vedtektene i aksjonær- og selskapsavtalene til Hålogaland Teater AS, Davvi Álbmogiid Guovddás Os / Senter for Nordlige Folk AS, Halti Kvenkultursenter IKS og Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum IKS*, behandlet og vedtatt av fylkestinget i møte 08.12.2020.
- FT 89/20 *Eierskapsmelding 2020*, behandlet og vedtatt i fylkestingets møte 08.12.2020.
- FT 4/19 *Reglement for fylkesrådet i Troms og Finnmark*, behandlet og vedtatt av fylkestinget i møte 28.10.2019.
- FT 4/19 *Reglement for delegering av myndighet fra fylkestinget i Troms og Finnmark og tildeling av innstillingsrett*, behandlet og vedtatt av fylkestinget i møte 28.10.2019.

VEDLEGG

Vedlegg 1: Begrepsdefinisjoner – likviditetsgrad, lønnsomhet og soliditet

I kapittel 3.4.1 er det vist til økonomiske nøkkeltall for Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum IKS, herunder *likviditetsgrad* (likviditetsgrad 1), *lønnsomhet* (totalkapitalrentabilitet i %) og *soliditet* (egenkapitalandel i %). Tabellen under forklarer og angir beregningsmodell for disse tre begrepene.

Likviditetsgrad	Lønnsomhet	Soliditet
Dette er et mål på hvor mye kortsiktige midler foretaket har i forhold til forpliktelsene selskapet har på samme tidshorisont. Kortsiktig gjeld er forpliktelser som forfaller innen ett år, mens omløpsmidler er midler i foretaket som kan likvideres innen ett år	<i>Totalkapitalrentabiliteten</i> i et foretak er et mål på avkastningen på selve eiendelene. Et viktig nøkkeltall ved lønnsomhetsberegning. Et rimelig nivå er 10 - 15%, men bør ligge over det selskapet betaler for sine lån.	Hvis sum egenkapital < kr 100.000, anses soliditeten uansett for å være svak. <i>Egenkapitalandelen</i> viser hvor stor andel av eiendelene som er finansiert med egenkapitalen.
<i>Beregningsmodell:</i> SOM / SKG = Likviditetsgrad1 SOM: Sum omløpsmidler SKG: Sum kortsiktig gjeld	<i>Beregningsmodell:</i> $(ORS + FK) * 100 / ((SGE(x-1) + SGE(x)) / 2)$ = Lønnsomhet ORS: Ordinært resultat før skattekostnad FK: Finanskostnader SGE(x-1): Sum gjeld og egenkapital i år(x-1) SGE(x): Sum gjeld og egenkapital i år(x)	<i>Beregningsmodell:</i> $SEK * 100 / SGE$ = Soliditet SEK: Sum egenkapital SGE: Sum egenkapital og gjeld

(Kilde: proff.no)

Om selskapet og vår forvaltningsrevisjonskompetanse

KomRev NORD IKS utfører helhetlig revisjon av kommuner og fylkeskommuner, kommunale foretak, interkommunale selskaper, offentlige stiftelser, kirkeregnskap og legater. Selskapets eiere og oppdragsgivere er Troms og Finnmark fylkeskommune, Nordland fylkeskommune, tolv kommuner i Nordland og 28 kommuner i Troms og Finnmark.

Vårt hovedkontor ligger i Harstad, og vi har avdelingskontorer i Tromsø, Narvik, Finnsnes, Bodø, Sortland, Sjøvegan, Leknes og Svolvær.

Vi har 45 medarbeidere som samlet innehar lang erfaring fra og god kunnskap om offentlig sektor og revisjon.

Selskapet er uavhengig i forhold til kommuner, stat, privat næringsliv og andre institusjoner i samfunnet.

Vårt forvaltningsrevisjonsteam består av 14 medarbeidere med høyere utdanning innen ulike fag:

- Rettsvitenskap
- Sosiologi
- Statsvitenskap
- Samfunnsøkonomi
- Økonomi, regnskap og revisjon

KomRev NORD har tidligere gjennomført følgende forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller for Troms og Finnmark fylkeskommune:

- 2022: *Kollektivtransport – oppfølging av kontrakter*
- 2021: *Hålogaland Teater AS (eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon)*

